

Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden

Het maatschappelijk
middenveld reageert op
verdiepende vragen

Interviews
Citaten
Infographics

Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden

Het maatschappelijk middenveld reageert
op verdiepende vragen

Onderzoeksbureau Opiniepijlers, 2023

In opdracht van de gemeente Rheden

Samenstelling Reinder Boeve en Frank Bolder

Graphics, ontwerp en opmaak Louman & Friso ontwerp bureau

Disclaimer Uitspraken, conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd op gesprekken met respondenten. Feiten, aantallen en cijfers zijn verwerkt zoals ze zijn genoemd in deze gesprekken en niet verder getoetst. Citaten worden opgenomen als het exemplarische voorbeelden zijn en als er over het betreffende onderwerp vergelijkbare opmerkingen zijn gemaakt.

Leeswijzer diagrammen Bij een deel van de vragen kon gekozen worden uit meerdere antwoorden. In dat geval kan het percentage hoger zijn dan 100 procent.

Netwerkpartners over de koers sociaal domein gemeente Rheden

Het maatschappelijk
middenveld reageert op
verdiepende vragen

Inhoud

1	Managementsamenvatting	6
2	Vorbereiding onderzoek en opbouw rapportage	9

Resultaten

3	Deelnemers aan het onderzoek	11
4	Trends en ontwikkelingen	13
5	Sociale basis	26
6	Bestaanszekerheid	37
7	Omkijken naar elkaar	42
8	Hoe kunnen we focussen?	48
9	Druk op de zorg	59
10	Leidende principes	66
11	Integrale dienstverlening	69
12	Wat wilt u ons nog meegeven?	72

	Bijlage	75
--	---------	----

1

Managementsamenvatting

Dit online survey onder netwerkpartners van de gemeente Rheden heeft 86 reacties opgeleverd, met een ruime oogst aan inhoudelijke bespiegelingen op de Rhedense koers voor het sociaal domein. De respondenten zijn als betaalde kracht of vrijwilliger aangesloten bij 57 verschillende organisaties, van sportverenigingen, dorpshuizen en scholen tot welzijns- en huisartsenorganisaties. De meeste reacties kwamen uit de hoek van welzijn, maar ook zorg en sport/beweging zijn goed vertegenwoordigd onder de respondenten. Onder de respondenten waren ook ondernemers. In deze managementsamenvatting kijken we 'door de oogsharen' naar de resultaten van dit onderzoek. Om een volledig beeld te geven van wat er leeft onder netwerkpartners, volgt in de hoofdstukken hierna een weergave van alle inhoudelijke reacties.

In het algemeen kunnen respondenten zich goed vinden in meer 'samen doen' als benadering van sociale en hulpvraagstukken. Verder is er steun voor de leidende principes die de gemeente hanteert in het sociaal domein. De partners zitten voor het grootste deel op één lijn met de gemeente. Wel gaat het in dit onderzoek regelmatig over verantwoordelijkheden en rolverdeling. Ook in een nieuwe koers voor het sociaal domein ligt er een duidelijke rol voor de gemeente, vinden netwerkpartners. Stel dat de samenleving meer zelf aan de slag gaat met oplossingen, dan ligt er voor de overheid meer in het verschiet dan alleen een coachende en adviserende rol. Zoals iemand het verwoordt: 'Er zijn zeker zaken die door de samenleving opgepakt worden, maar de gemeente is wel de motor erachter en niet alle doelgroepen worden bereikt vanuit de samenleving.' De gemeente zal volgens een meerderheid een rol moeten houden

bij inkomensondersteuning, een financiële bijdrage alleen vanuit het Rijk zou onvoldoende zijn.

Respondenten herkennen de kijk die de gemeente heeft op de sociale basis in Rheden. Onder inwoners en in wijken (maar niet in alle) is er veel 'zelfoplossend' vermogen, respondenten hebben er voor een groot deel ook vertrouwen in dat inwoners dit aankunnen. Illustratief is de brede steun voor de stelling dat wijkbewoners een grote stem zouden moeten hebben in de inrichting van hun buurt. Ook voor 'normaliseren', oftewel het niet onnodig medicaliseren of problematiseren van problemen, is brede steun. Wel klinkt er meermaals de oproep om als gemeente te blijven aansluiten bij hulporganisaties en de samenleving, en om inclusiviteit in de samenleving te (blijven) bevorderen. Bij een onderwerp als re-integratie is een terugtrekkende overheid geen goed plan, vindt een meerderheid van de respondenten. Een gemeente zou meer moeten doen dan alleen begeleiding naar betaald werk. 'Het is belangrijk dat mensen meedoen! In veel gevallen is het helpen naar betaald werk. Soms is dit - om wat voor reden dan ook - niet meer mogelijk. Kijk dan op welke manier iemand zijn steentje alsnog kan bijdragen.'

Netwerkpartners juichen het toe als de gemeente openstaat voor innovatie en nieuwe initiatieven. Een voorbeeld dat we voorlegden was het delen van een woning door inwoners, anders dan volgens de klassieke gezinsbewoning. 'Hier ben ik het helemaal mee eens', laat iemand weten, om er meteen een nuttige wenk aan toe te voegen: 'Het is wel belangrijk ervoor te zorgen dat er niet te veel mensen in een te kleine woning gaan wonen waardoor de gezondheid in gevaar komt of dat er over-

last voor de omgeving veroorzaakt wordt.’ Wat meer verdeeldheid is er als het gaat over verminderde inzet op geïndiceerde hulp, ten faveure van inzet op preventie en het faciliteren van inwoners in de sociale basis. Enerzijds, zo stellen respondenten, zal er altijd geïndiceerde hulp nodig blijven, ‘maar het faciliteren van bewonersinitiatieven is minstens zo belangrijk’. Harde plafonds voor budgetten kunnen op weinig sympathie rekenen. Tweedeling zien we bij de vraag over de kosten voor het sociaal domein. Zou de gemeente die kunnen compenseren door minder in te zetten op bijvoorbeeld de openbare ruimte of recreatie en toerisme? Netwerkpartners vinden het lastig kiezen. Investerings aan beide kanten is nodig, aldus een respondent die het dilemma schetst: ‘Er blijven altijd inwoners die geïndiceerde hulp nodig hebben. Dit kun je als gemeente niet zomaar afschaffen. Het is te makkelijk om alles op de maatschappij te gooien. Wanneer je een gebroken been hebt wordt ook niet gezegd dat je het maar op eigen kracht moeten oplossen.’

De netwerkpartners die meededen aan dit onderzoek zijn het voor een groot deel eens met de weg die de gemeente Rheden inslaat in het sociaal domein. Ze waarderen het dat de gemeente uitgebreid gelegenheid biedt om mee te praten over dit onderwerp. De meeste respondenten zien de meerwaarde van een gemeenschap die nog meer op eigen benen staat – maar ondertussen zien ze ook in de toekomst een duidelijke rol van de gemeente als regisseur, verbinder, meedenker en investeerder.

2

Inleiding **Vorbereiding onderzoek en opbouw rapportage**

Op 20 september kwamen netwerkpartners van de gemeente Rheden bijeen in restaurant de Ruif in Rheden. Met als doel een kennisuitwisseling over trends en ontwikkelingen in het sociaal domein. Demograaf Jan Latten leidde het onderwerp in, waarna de genodigden uit het Rhedense maatschappelijk middenveld in groepen spraken over thema's als bestaanszekerheid, gezondheid, de sociale basis en wijkaanpak. Het besprokene dient als input voor het koersdocument sociaal domein waar de gemeente aan werkt. Bijlage 1 is een weergave van de bijeenkomst.

Vervolgens hebben alle netwerkpartners in de gemeente – al dan niet aanwezig op 20 september – via email een uitnodiging gekregen om onze verdiepende vragenlijst in te vullen. Deze had tot doel om nog meer praktijkkennis te genereren over de belangrijkste uitdagingen in de gemeente Rheden als het gaat om maatschappelijke en sociale ontwikkelingen. Op deze manier kunnen netwerkpartners de koers voor het sociaal domein mede vormgeven. De vragen gingen onder meer over de rolverdeling tussen maatschappelijk middenveld, inwoners en de gemeente, en over prioritering van opgaven. De mail is zoveel mogelijk aan personen binnen organisaties gericht.

De vragenlijst hebben wij begin oktober in samenwerking met de gemeente ontwikkeld. Gemeente Rheden leverde ons suggesties voor stellingen. De vragenlijst behandelt achtereenvolgens deze onderwerpen: trends en ontwikkelingen, sociale basis, bestaanszekerheid, omkijken naar elkaar, hoe we kunnen focussen, druk op de zorg, leidende principes in het sociaal

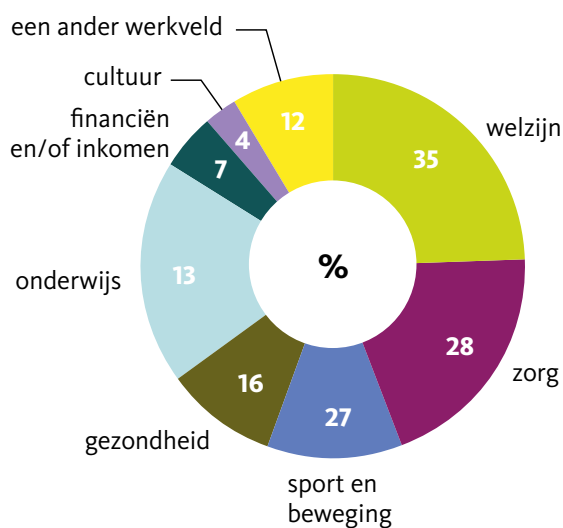
domein, integrale dienstverlening. Verspreid door de vragenlijst zijn er 14 stellingen opgenomen. Hier konden respondenten op reageren met vaste antwoordmogelijkheden (eens/oneens/ik twijfel) en daarnaast was er telkens ruimte voor een toelichting. De vragenlijst bevatte verder gesloten vragen met telkens gelegenheid om het antwoord toe te lichten, en open vragen. De mix levert een rijk beeld op: de antwoorden geven een inkijkje in de houding van netwerkpartners ten opzichte van mogelijke beleidskeuzes én hun motivering hierbij.

Er reageerden 86 personen, van 57 verschillende organisaties die in de gemeente actief zijn. Of het nu betaalde krachten zijn, ondernemers of vrijwilligers, alle respondenten zijn (zeer) betrokken personen in het maatschappelijk middenveld van Rheden. Alle reacties kunnen van waarde zijn voor het koersdocument. Het is aan de gemeente Rheden om antwoorden te wegen. Daarom kiezen we ervoor hun antwoorden bij toelichtingen en de open vragen vanaf hoofdstuk 3 zoveel mogelijk 1 op 1 weer te geven in dit rapport. Hierbij filteren we wel dubbelingen en algemeenheden eruit, en clusteren we argumenten naar aard van het onderwerp. De data uit de gesloten vragen presenteren we als graphics.

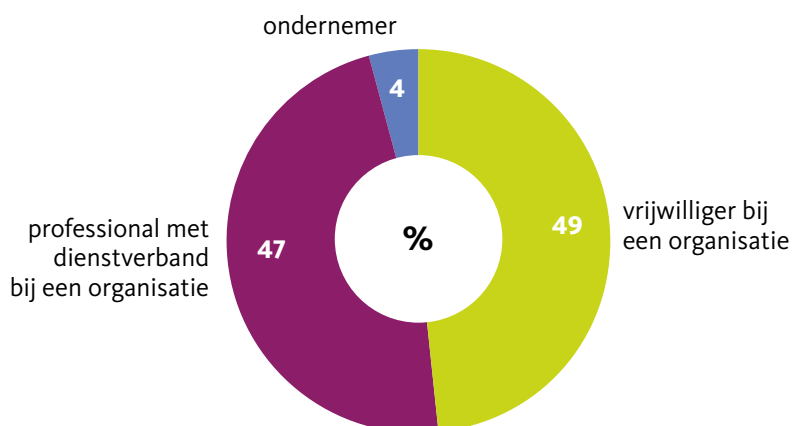
3

Resultaten Deelnemers aan het onderzoek

- Op welk terrein is uw organisatie actief?
Als het er meer zijn: kies de 2 belangrijkste.

- Ik ben:

Respondenten gaven aan dat ze aangesloten zijn bij de volgende organisaties (op alfabetische volgorde):

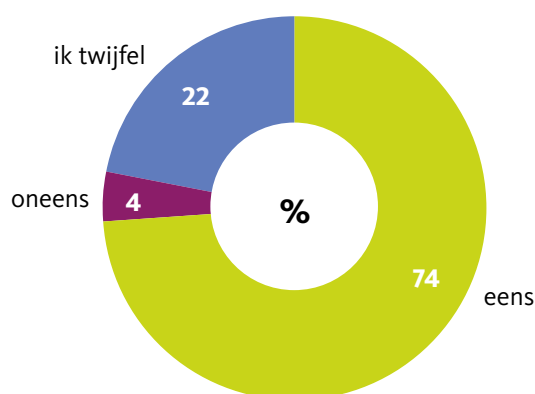
1. Aeres	18. Inloophuis Dieren	39. Soerens Belang
2. ANNEYOGA	19. Innoforte	40. Spanso55 in Spankeren
3. Bibliotheek Veluwezoom / Cultuurbedrijf RIQQ	20. IrisZorg Preventie	41. Sport en spelvereniging 'De Rikketikkers'
4. Burennetwerk Velp Zuid (en Buurtklusbedrijf in oprichting)	21. ISVA	42. Stichting De Boei Dieren
5. Buurthuizen	22. MEE Plus, regio Gelderse Poort	43. Stichting de Elleboog Velp
6. Buurtzorg	23. MKC Anne Frank	44. Stichting Gym & Turnen Arnhem
7. COSBO	24. MVT Rheden Rozendaal	45. Stichting Lokaal Rheden
8. De Poort en Adviesraad Sociaal Domein	25. NIO	46. Stichting Stoer
9. De Rhedense rollers	26. Ons Raadhuis Velp	47. SUN Rheden
10. Delta Scholengroep	27. Onze Huisartsen	48. Titus Brandsma College Velp
11. Driestroom	28. Ords	49. TV Beekhuizen
12. EenPlus	29. PCBO Rheden	50. TV Dieren (tennis en padel)
13. Entrea Lindenhout	30. PFC Rheden	51. v.v. Dierensche Boys
14. Fredericusschool en Roncallischool	31. Pro Persona	52. Velpse Korfbalclub Sios'61
15. GGD	32. Rhedens Dorpsbelang	53. Vluchtelingenwerk
16. Humanitas	33. RIOzorg	54. Voeding met Visie Velp
17. Inluzio Rheden	34. SC EDS	55. Volleybalvereniging WiWiKA
	35. sc Rheden	56. vv pinkenberg
	36. sc Veluwezoom (voetbal)	57. Wijkplatform DiNO
	37. Scholengroep Veluwezoom	
	38. SchuldHulpMaatje	

4

Respondenten kregen enkele stellingen voorgelegd over trends in het sociaal domein. Daarbij ging het over 'samen doen'. Via een open vraag vroegen we om de belangrijkste ontwikkelingen, gezien vanuit de organisatie van de netwerkpartner.

Resultaten Trends en ontwikkelingen

► **Stelling: Er moet een verandering komen in de benadering van sociale en hulpvraagstukken, waarbij het 'samen doen' in de wijk belangrijker wordt dan de individualistische benaderingswijze.**

Argumenten rondom de 'samen'-benadering & maatwerk

- Alle partners rond een gezin zouden samen moeten optrekken, bijvoorbeeld de school, wijk, vereniging, zorgpartners.
- Het is én samen én individueel, maatwerk. Samen waar het kan, individueel waar het nodig is.
- Het is van belang om het samen doen te bevorderen, maar zo ook naar de unieke persoon te kijken wat het nodig heeft.
- Daar waar je iets in gezamenlijkheid kan oppakken, moet je dat zeker niet nalaten. Daarnaast hebben mensen ook individuele problemen.

- Hulpvragen moeten door de juiste zorg- en hulpverleners worden opgepakt, uitgaande van de zorgvrager. Een multidisciplinaire en domein-overstijgende aanpak wordt steeds belangrijker, waarbij er wel ruimte moet blijven om ook 1 op 1 te kijken naar wat iemand nodig heeft. Dus een en-en benadering - collectief en wat individueel moet dat ook mogelijk maken. Soms is de 1 op 1 aanpak ook nodig om de drempel naar de verbinding met het dorp en anderen te nemen. Dit kan hand in hand gaan, maar dit proces is voor iedereen wel anders. Geen 'one size fits all'.
- Waar het samen kan is mooi. Echter heb je wel met draagkracht en draaglast te maken. Soms moet je eerst insteken op het individu om te komen tot 'samen'.
- Niet alle statushouders kunnen direct voldoende deelnemen in de maatschappij. De kans is groot dat een deel altijd individuele begeleiding moeten hebben.
- We zijn het 'samen' in onze maatschappij een beetje kwijtgeraakt. Dit betekent onder meer dat ieder op zijn eigen terrein het wiel aan het uitvinden is en het lastiger is om sociale cohesie te bewerkstelligen. Je verantwoordelijk voelen voor de ander en de omgeving kun je bevorderen door meer samen te doen.
- Ja, 'wij' is altijd goed. Het gaat om een groep en onderdeel zijn van een groep.
- Ik vind het nog een beetje vaag wat wordt bedoeld met 'individualistische benaderingswijze'. In het algemeen: een vraagstuk heeft veelal veel meer dimensies, diepere lagen en achtergronden dan de eerst voorliggende vraag doet vermoeden. (Dat is meestal een 'symptoom'-vraag). Dat, gecombineerd met het besef dat degene met de hulpvraag zo goed mogelijk zelf de regie krijgt en houdt, maakt samendoen zeker belangrijk!

Argumenten over de rol van inwoner(s) en het sociale netwerk

- Het is belangrijk dat initiatieven vanuit de mensen zelf kunnen komen in plaats van dat ze worden 'opgelegd'. Een faciliterende en verbindende overheid kan daarbij helpen.
- Door de individualisering worden ouderen steeds eenzamer. Het is fijn als er een sociaal vangwerk zal zijn.
- Om samen te werken moeten mensen wel eerst een eigen keuze maken hiervoor.
- De afgelopen periode heeft wel bewezen dat de toenemende individualisering een foute ontwikkeling is.

Argumenten over de rol van de wijk

- In sommige wijken leeft men langs elkaar heen, dus kunnen enkele wijkevenementen op jaarbasis meer saamhorigheid teweegbrengen.
- Het is goed dat mensen (meer) naar elkaar gaan omzien en elkaar dichtbij ondersteunen. Echter dit moet niet als een verplichting gaan voelen. In veel straten wordt er al goed naar elkaar omgekeken wanneer er een situatie ontstaat waarbij iemand hulp nodig heeft. Deze spontaniteit is belangrijk en blijft m.i. alleen behouden als er niet meer dan dat van de omgeving verwacht wordt dan wat er al gebeurt. Uiteraard kun je mensen wel inspireren om eventueel meer voor elkaar te doen. In wijken/straten waar nog weinig sociale cohesie is het allereerst belangrijk dat mensen elkaar beter leren kennen. Ik ben van mening dat als je elkaar groet en kent je veel eerder naar elkaar gaat omkijken. Sociale en hulpvraagstukken zoveel mogelijk collectief oppakken is heel belangrijk.

- Dan moet je wel een duidelijke visie hebben, bijvoorbeeld de ouderen wel of niet clusteren. Bij niet clusteren kunnen jongeren uit de buurt behulpzaam zijn, bij clusteren niet.
- Ik twijfel omdat ik niet weet of de wijk het juiste uitgangspunt is. Ik denk eerder aan scholen en verenigingen.
- Ik vul in voor een wijk in Spankeren. Spankeren heeft veel verenigingen verhoudingsgewijs. Daardoor is er al meer cohesie, maar het kan natuurlijk altijd beter.
- Goed om te kijken hoe scholen, gebouwen van scholen en de omgeving van scholen ook door de wijk ingezet kunnen worden.

Argumenten over de rol van vrijwilligers

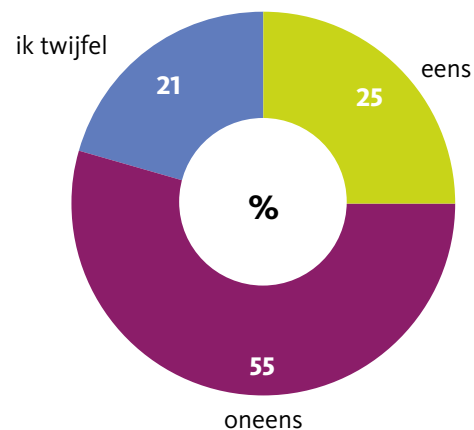
- Het is een trend om alle hulpverlening zoveel mogelijk bij de omgeving te leggen, vaak goedwillende amateurs die vollopen met allerlei verantwoordelijkheden en die niet slechts in een enkel geval leiden tot overbelasting van de vrijwilliger.

Argumenten over de rol van professionals

- Het wordt te professioneel en afstandelijk ingestoken. Dit hoort er wel bij, maar zo mis je veel kansen.
- Meer samenwerking en inzet van eigen netwerk zorgt voor een duurzame ontwikkeling. Echter is het daar vaak te ingewikkeld voor waardoor professionele zorg als snel ingezet moet worden.
- Werken vanuit samenlevingskracht werkt beter. En er zijn minder gelden/professionals om überhaupt het werk aan te kunnen.

- Betrek en faciliteer mensen in plaats van over hun rug dingen te organiseren.
- Op alle vlakken samenhangende zorg en welzijn leveren. Benoem een regie- of casemanager bij multi-complexe zaken. Let wel op dat we geen nieuwe functies creëren. Bestaande organisaties zouden deze functie in gezamenlijkheid laten uitwerken. Dat is de opdracht!
- Volgens mij kan je overal terecht met je hulpvraag. Misschien moeilijk om het juiste loket te kiezen voor sommige mensen.
- Buurtzorg heeft een eigen visie en benaderingswijze, deze willen wij als individu ook uit blijven stralen.
- Kinderen en jongeren samen van elkaar laten leren hoe zij problemen ervaren en samen eruit kunnen komen.
- Ik vind het nog een beetje vaag wat wordt bedoeld met 'individualistische benaderingswijze'. In het algemeen: een vraagstuk heeft veelal veel meer dimensies, diepere lagen en achtergronden dan de eerst voorliggende vraag doet vermoeden. (Dat is meestal een 'symptoom'-vraag). Dat, gecombineerd met het besef dat degene met de hulpvraag zo goed mogelijk zelf de regie krijgt en houdt, maakt samendoen zeker belangrijk!

- **Stelling: De gemeente is adviseur en coach voor de samenleving. De samenleving creëert voor problemen en zorgvraagstukken zelf oplossingen.**

Argumenten pro:

- Oplossingen moeten van binnenuit komen, eventueel met professionele begeleiding.
- De gemeente zou inderdaad een ondersteunende rol moeten spelen en goed moeten luisteren wat inwoners zelf zouden willen
- Bij problemen is er soms behoefte aan sturing (coaching), niet alles kan vanuit zelfredzaamheid opgelost worden.
- Actief onder eigen regie en met steun waar nodig.
- Ja, meer ruimte om vraagstukken bij inwoners zelf neer te leggen. Dit betekent ook meer ruimte voor inwoners om met oplossingen te komen of iets op hun manier te mogen doen. Dit is een andere werkwijze en vraagt om een andere opstelling vanuit de gemeente. Minder bepalend- wel meedenken hoe dingen mogelijk gemaakt kunnen worden. De gemeente is dan ondersteunend aan de oplossingen van inwoners want

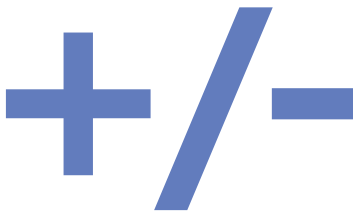
zij hebben wel (soms) hulp en ondersteuning nodig.

- Gemeente kan wel als coach/adviseur fungeren, maar als partijen er niet uitkomen is het belangrijk dat iemand de eindverantwoordelijkheid neemt en krijgt.
- De overheid is niet overal de oplossing (meer) voor. Daarnaast moet je vertrouwen hebben in inwoners zelf.
- Wat mij betreft geven de volksvertegenwoordigers daar per onderwerp invulling aan. Wel een voorkeur voor zo mogelijk zelf laten oplossen door de hulpvragers.

Argumenten contra:

- Samen moeten we het doen. Vaak willen we wel, maar zijn de financiële middelen te beperkt om iets goed neer te zetten.
- Er kan heel veel vanuit de samenleving, maar daar moeten dan wel financiële middelen, minder regeldruk en waardering vanuit de gemeente tegenover staan. Er blijven echter altijd vraagstukken die je niet aan de samenleving kunt overlaten.
- De gemeente kan meer rollen hebben. Aanjager, facilitator, ontwikkelaar, uitvoerder en ook die rollen moeten kunnen aannemen. De gemeente moet kunnen schakelen tussen diverse rollen. De gemeente maakt gebruik van kennis en expertise uit de samenleving om tot oplossingen te komen en neemt verschillende rollen aan. De ene keer neemt de gemeente de regie, de andere keer geeft de gemeente de regie aan de samenleving (groep bewoners/ organisaties).
- Soms kan de samenleving dit niet oplossen en heeft een gezin meer professioneel hulp nodig.
- De maatschappij is veel te complex, mensen weten niet meer hoe zij hun zorgen op kunnen lossen en netwerk is niet stabiel genoeg.

- Niet iedere burger kan deze taak en vrijheid aan, en dan is het prettig dat de overheid de lijnen uitzet. Waarbij geluisterd is naar wensen en behoeften.
- Ik zie de gemeente momenteel niet als adviseur en coach. Ze staan te ver af van de bevolking en de problematieken die er spelen.
- Dit thema is te groot om over te laten aan de samenleving. Dit soort grote zorgtransities vragen beleid, sturing & inbreng van gremia, financiën en VISIE.
- We moeten het met elkaar doen; inwoners en professionals samen.
- Ik denk dat er meer sturing en kader nodig is.
- De gemeente heeft een belangrijke rol bij oplossingen. Met deze stelling blijft het zij en wij.
- De samenleving kan bijvoorbeeld geen overlast gevende mensen die in je wijk wonen aanpakken. De gemeente is juist regiehouder.
- De overheid creëert zelf veel problemen. De gemeente moeten dienen en faciliterend zijn. Zodat mensen zelfredzaam kunnen zijn.
- De samenleving kan dat niet alleen, er is ook regie en facilitering nodig.
- Het is niet altijd mogelijk dat de samenleving oplossingen heeft voor zorgvraagstukken. In het geval van complexe/specialistische zorgvraagstukken is het belangrijk dat de regie op 1 plek, in dit geval de gemeente, ligt.

Argumenten waaruit twijfel blijkt:

- Dat klopt wel, echter is niet iedereen uit de samenleving even handig in het vinden van de juiste weg.
- Dat de gemeente een coach/adviseur is ondersteun ik maar lang niet alle vraagstukken kan de samenleving zelf oplossen. Zoals de krapte op de woningmarkt.
- De gemeente is veel meer dan coach of adviseur. Als in bepaalde wijken allemaal mensen wonen met problemen is het niet akkoord om die problemen terug te leggen in die wijken. Draagkracht en draaglast moeten wel in balans zijn.
- Dit kan bij een grote groep mensen. Een kleine groep zal echter altijd hulp nodig hebben bij het bedenken en vinden van en kunnen aansluiten bij die oplossingen.
- Voor sommige zaken zal dit gelden maar voor bestaanszekerheid zijn toch woningen nodig en gezondheid en vitaliteit zal ook door sportverenigingen opgepakt moeten worden, die niet alleen van de contributie kunnen bestaan.
- Dit ligt in het midden. Gemeente heeft zowel de mensen als de financiën om zaken op te pakken. Er moet echter welk commitment zijn vanuit het veld. Als gemeente aan een spreekwoordelijk door paard trekken is onnodig
- Ja en nee, er zijn zeker zaken die door de samenleving opgepakt worden maar de gemeente is wel de motor erachter en niet alle doelgroepen worden bereikt vanuit de samenleving.
- Idealiter zou ik het ermee eens zijn, maar de realiteit is dat dat een utopie is. Als beide partijen beter naar elkaar luisteren, kan het maximale bereikt worden.
- Ligt grotendeels aan een duidelijke visie. Schep mogelijkheden dat de samenleving oplossingen kan bieden.

► **Wat zijn volgens u - en gezien vanuit uw organisatie - de komende jaren de belangrijkste ontwikkelingen? Omschrijf dit in een paar zinnen.**

Over verenigingen

- Het verenigingsleven staat onder druk (onder andere door te weinig vrijwilligers, of ze hebben geen tijd), doelstelling is om dit te blijven koesteren. In de Nederlandse cultuur is (was) dit een enorme ondersteuning bij de ontwikkeling van de jeugd.
- Het aanbieden voor ruimtes aan allerlei bijeenkomsten is belangrijk, zoals sporten, cursussen, denksporten en nog veel meer.

Over de rol van de gemeente

- Het is van groot belang dat medewerkers van de gemeente de inwoner als klant centraal stellen en beter met elkaar communiceren.
- Dit moet allemaal in samenhang bekeken worden en op maat. Een mooie ontwikkeling zou een maatwerk aanpak per wijk zijn.

Over (mentale) gezondheid en welzijn

- Mensen uit hun isolement halen en proberen hen meer levensinhoud te geven, betaald of onbetaald als vrijwilliger.
- Hoe de thuiswonende ouderen zo lang mogelijk veilig thuis kunnen wonen. Dat gaat over gezondheid, vitaliteit, zelfredzaamheid en sociale redzaamheid.
- ▼ Bewustzijn stimuleren dat je zelf een bijdrage kunt leveren aan jouw welzijn, dus meer zichtbaarheid rondom activiteiten op het gebied van welzijn. Van daaruit ontstaat een positie-

vere kijk op het leven en meer weerbaarheid, wat nodig is in deze onzekere tijden.

- De eerstelijns diëtistzorg staat onder druk; de vraag neemt toe en wordt complexer, terwijl er minder zorgpersoneel zal zijn. Dat vraagt een andere (domein overschrijdende) aanpak en meer preventie.
- Vitaliteit: sport, bewegen en spel staat onder druk. Zeker voor oudere doelgroepen. Daarnaast inclusie. Dat is nog lang geen vanzelfsprekendheid. En uiteraard sociale cohesie. Zorg dicht bij mensen voor de juiste dingen.
- Begin zo jong mogelijk (vanaf de eerste 1000 dagen) met bewustwording van alle inwoners. Hoe bewuster de inwoners worden hoe meer er 'vanzelf' gaat worden geregeld: flexibel, kosteneffectief en regelluw.
- Wij waren niet aanwezig op 20 september, maar onze voorname doelstellingen zijn en blijven: de mentale, sociale en fysieke gezondheid van onze leden te stimuleren. Dit proberen te verwezenlijken door voor onze doelgroep bijeenkomsten te houden die divers en relevant zijn. Simpel gezegd: onze leden moeten met plezier en graag naar de bijeenkomsten gaan. Voor nu en in de toekomst.

Over sociale basis

- Digitalisering neemt verder toe met risico op meer eenzaamheid en burgers die vervreemd raken. Als tegenhanger daarvan zal de behoefte toenemen aan plekken waar je elkaar kunt ontmoeten, waar je aan een mens een vraag kan stellen. De trend is enerzijds meer afstandelijkheid (onbereikbare overheid, bank, bedrijven die alleen digitaal communiceren), anderzijds de beweging dat er nieuwe loketten gaan ontstaan voor mensen en dat dat gaat groeien, zoals in de bibliotheek.

- Wat wij met name zien is een groei van het aantal ouderen, jongeren die moeilijk aan woonruimte kunnen komen, maar we zien ook een gezonde ontwikkeling van weer meer oog voor elkaar, de behoefte om dingen samen te doen en elkaar te helpen. Zorgwekkend is dat veel ouders allebei veel moeten werken om het allemaal financieel te kunnen redden.
- Scheidingen en eenoudergezinnen leiden ertoe dat ouders steeds minder tijd hebben voor de kinderen die daardoor steeds meer 'van het padje afraken'.
- Een maatschappij die steeds ingewikkelder en digitaler wordt en de kloof die dit veroorzaakt voor de doelgroepen waarvoor MEE actief is. De zoektocht naar goede aansluitende ondersteuning wordt heel moeilijk.
- De zorgvraag zal de komende jaren verder toenemen, met vermindering van zorgcapaciteit. De beschikbare zorgcapaciteit is nu al knellend, met name bij wijkverpleging en huisartsen. Een van de oplossingen ligt in het vergroten van gezondheidsvaardigheden van inwoners en het versterken van zelfzorg/samenzorg. Een belangrijke ontwikkeling is om dit goed van de grond te krijgen in een wijkgerichte aanpak, met participatie van inwoners en in nauwe samenwerking met de activiteiten rond het versterken van de sociale basis.

Over bestaanszekerheid

- Bestaanszekerheid voor gezinnen is belangrijk. De stress die oploopt zorgt voor meer multiprobleem situaties.
- Het bespreekbaar maken van bestaanszekerheid van onze deelnemers is steeds belangrijker. Wat hebben ze nodig om die zekerheid voor elkaar te krijgen en te behouden?
- Wijkgerichte samenhang creëren in zorg en welzijn. In contracten zou je altijd moeten opnemen dat er alleen in samen-

hang zorg en welzijn geleverd mag worden. Key performance indicator is dan: je werkt samen in een wijknetwerk van zorg en welzijn.

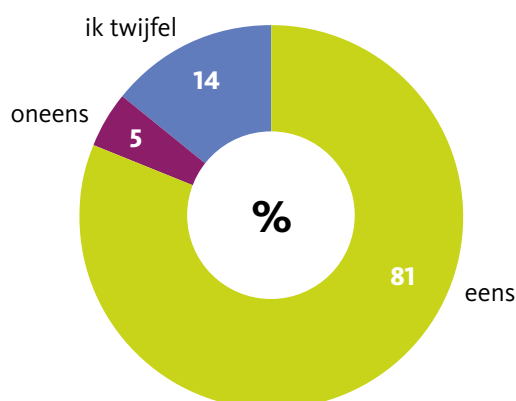
- Het wegvallen van verbindingen voor mensen in kwetsbare positie is een belangrijke ontwikkeling – naar aanleiding van een beperking en/of een life event. Dit zorgt voor financiële kwetsbaarheid en het vraagt om het vinden van veerkracht om hiermee om te gaan.
- Bestaanszekerheid zal onder druk staan. De mentaliteit is veranderd in de samenleving. Vrijwilligers zijn moeilijk te krijgen. Iedereen is druk en niet iedereen kan een vereniging besturen of wil de verantwoordelijkheid dragen.

5

Bij vragen over de sociale basis ligt de focus op 'normaliseren': het niet onnodig problematiseren of medicaliseren. Hoe pakken partners dit aan, welke samenwerking is mogelijk en welke rol heeft de gemeente?

Resultaten Sociale basis

► **Stelling:** Het mag af en toe ook best wat minder goed gaan met iemand. Afwijkingen van het 'gemiddelde', incidenten en mindere periodes moeten we niet onnodig problematiseren of medicaliseren. (Dit noemen we normaliseren.)

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- Er zullen altijd pieken en dalen zijn.
- In Nederland staan we bovenaan wat betreft 'etiketteren', diagnoses worden gebruikt om te legitimeren dat de jongere hoger moet presteren. Laat het kind kind zijn, iedereen moet zich in zijn eigen tempo ontwikkelen. Niet iedereen hoeft naar de HAVO, VMBO is ook zinvol.
- Als er dan eindelijk een professionele begeleider op een inwoner wordt ingezet, dan blijken er opeens meer problemen dan de inwoner zelf inschat. Geef de ruimte aan de inwoner en laat hem zelf meedenken over oplossingen en houdt niet te star vast aan allerlei regeltjes. Maatwerk is het kernwoord

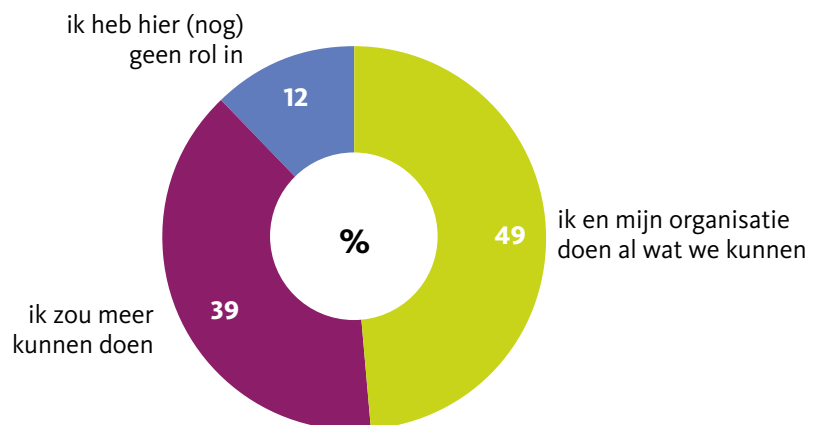
van de transitie 2015 maar rigide uitvoeren van de regeltjes is in Rheden te vaak het geval.

- Ieder mens is uniek, het denken in 'hokjes' en 'gemiddelden' helpt vaak niet. Goed luisteren is beter dan problematiseren of medicaliseren.
- Het is van belang om het leven te normaliseren, niet alles verloopt perfect. Mensen moeten op hun eigen inzet en kracht leren vertrouwen. Tenzij er echt sprake van complexiteit van de problemen, dan kan ik mij voorstellen dat mensen hulp nodig hebben.
- Er gebeurt veel in de levens van mensen, echter loopt het soms zo hoog op dat er wel een professionele oplossing voor nodig is. Problemen zijn vaak te complex!
- Soms zit het mee, soms zit het tegen. Het hoort erbij, belangrijk om het binnen de gezonde proporties te houden in plaats van het op te blazen.
- Het is heel normaal dat het soms niet gaat. Dat hoeft zeker niet gelijk een probleem te zijn. Ga uit van de kracht van de mens.
- Mee eens en toch pleit ik ervoor om die incidenten wel te zien en zo nodig vroegtijdig bij te sturen om erger te voorkomen.
- Het is samen kijken naar hoe het voor iedereen zo goed mogelijk kan.
- We moeten af van een 'maakbaar' leven. Steun waar nodig, loslaten waar het kan.
- De persoon in kwestie bepaalt zelf wat op welk moment wenselijk en acceptabel is.
- We hebben als samenleving steeds meer moeite met het accepteren van pijn en lijden. Geluk en maakbaarheid hier-

van lijken meer de norm te zijn en social media bevestigt dit beeld. Er mag meer ruimte komen om met elkaar de 'lastige dingen van het leven' te delen. Echter dit gaat niet vanzelf in de samenleving waar individualisme floreert en waar we zijn gaan geloven in de maakbaarheid van je eigen geluk.

- Volgens mij moet je streven naar een 10 wat betreft je sociale basis. De vraag of wij met een 6 of 8 genoeg nemen mag wat mij betreft niet aan de orde komen.
- Hierbij helpt een luisterend oor van de overheid.
- Het hangt er helemaal van af op welk gebied en wie het betreft. Ik vind dit een te algemene vraag om er goed antwoord op te kunnen geven. We zijn samen verantwoordelijk voor een goede samenleving.
- Het kan niet altijd goed met je gaan en door de normalisering van de mindere periodes word je weerbaarder en kom je daar vaak sterker uit.
- Bij indicatie moet je goed kijken wat echt nodig is en niet alles geven als men overvraagt.

► Partners in de sociale basis (school, sport- en cultuurverenigingen, maatschappelijk werk, buurtcoaches) kunnen bijdragen aan het normaliseren van zorg, hulp- en ondersteuningsvragen. Welke van onderstaande antwoorden is van toepassing voor u?

Wat nodig is om meer te kunnen doen aan normaliseren:

- Een plek waar iedereen uit het dorp Rheden naartoe kan, elkaar kan ontmoeten en zich welkom voelt. Ook is het belangrijk dat mensen met een ondersteuningsvraag bij de bestaande plekken kunnen meedoen. Als mensen mét en zonder ondersteuningsvragen elkaar overal ontmoeten wordt het al genormaliseerd.
- Meer tijd (formatie), meer samenwerking, scholing medewerkers, structurele middelen in plaats van tijdelijke middelen.
- Nog meer samenwerken met sociaal domein en meer van elkaars mogelijkheden op de hoogte zijn.
- Professionals uit wijkteams.
- Vrijwilligers.
- Wij zouden graag samen met Pro Persona trainingen bieden

aan vrijwilligers en inwoners in het signaleren en beter leren omgaan met mensen die anders zijn.

- Een beter beeld wat de vraagstukken zijn in de dorpen Ellecom en De Steeg.
- Leren signaleren, weten waarheen je kunt verwijzen, handvatten om zelf te kunnen helpen.
- Meer personeelskracht en dan nog meer samen op poten zetten met netwerkpartners in de wijk, denk aan collectieve voorziening preventief GGZ, meer aandacht voor community school.
- • Wijknetwerken voor zorg en welzijn.

Waarom respondenten (nog) geen rol hebben in normaliseren:

- Ik heb geen capaciteit, en geen belangstelling.
- Omdat mijn praktijk kleinschalig is. Uiteraard doe ik alles eraan, om mijn cursisten waar nodig bij te staan en te helpen.
- Omdat we hier geen actief beleid in voeren. Onbewust zullen we zeker bijdragen maar dat is niet direct de doelstelling van de vereniging.
- • Omdat we hiervoor nog nooit zijn benaderd door de professional. In ons geval gaat het om Sport in Rheden.

► Welke rol zou de gemeente moeten spelen bij het normaliseren?

Over verbinding/samenwerking:

- ↓ • Elkaar op de hoogte houden over problematieken. Alleen je komt dan vaak in de knel door de wet op de privacy.

- Laagdrempelige hulp in kunnen zetten en mensen meer met elkaar kunnen verbinden. Meer korte lijntjes en niet te veel op afstand blijven.
- Ik denk dat buurtcoaches, en maatschappelijk werk baat hebben bij ruggenspraak van de gemeente en eventueel steun, mocht het nodig zijn.
- Verbinden en een goede sociale kaart opstellen: we moeten elkaar kunnen vinden.
- Deze boodschap uitdragen zonder mensen weg te zetten. Dus wel een bedding faciliteren voor deze mensen. Denk aan plekken als Werk aan de Winkel, plekken via Incluzio, maar ook andere plekken waar mensen kunnen ontdekken wat voor hen van waarde is, in gesprek kunnen met anderen, veerkracht versterkt kan worden - denk ook aan herstelacademies of Vitale Verbindingen of Stadskamer (Doetinchem).
- In gesprek met partners in de sociale basis aandacht hiervoor vragen. En bij voorkeur onderdeel van de subsidierelatie laten zijn. Onderdeel van screening laten zijn.

Over regie:

- Meer betrokken zijn en regie nemen wanneer dat nodig is. Mensen met elkaar verbinden en korte lijnen uitzetten. Soms ook meekijken in het werkveld wat er gebeurt.

Over financiën:

- De middelen beschikbaar stellen om de inwoner zo lang als mogelijk zelf(standig) te laten functioneren.
- Faciliteren (meerjarige financiële ondersteuning ter bekostiging huisvesting en personele lasten). En het mede organiseren van een samenhangend netwerk voor ouderenzorg.

Over educatie/training:

- Train vrijwilligers hiervoor.
- Herstel de ondersteunende visie met Positieve gezondheid als ingangsgesprek, ook naar inwoners toe. Zorg voor scholing en training voor alle medewerkers in zorg en welzijn, liefst gezamenlijk en niet per zorgsoort. Ook tussen zorg en welzijn-medewerkers meer samenhang creëren door lokale scholing en training. Verplicht dit voor zorgbedrijven die je contracteert.

Over informatie/voorlichting/communicatie:

- Campagnes voeren/bewustwording. Organisaties zou je ook financieel in staat moeten stellen om preventief te werken (een lange tijd te durven investeren aan de voorkant om aan de achterkant - jaren later - kosten te besparen).
- Ervoor zorgen dat er niet nog meer bureaucratie bijkomt, maar via een goed handvat informatie aanleveren, zodat het uitvoerbaar is.
- In kaart brengen wat er speelt, trends volgen en open staan voor de ideeën en hulpvragen.

Over ondersteuning:

- De vraag is überhaupt of we wel zouden moeten normaliseren. Ik vind het belangrijk dat alles wat mensen nodig hebben om te kunnen functioneren binnen de gemeente/maatschappij op een laagdrempelige manier toegankelijk zou moeten zijn. De gemeente kan haar inwoners daarbij helpen, al dan niet in samenwerking met sociale en maatschappelijke partners.
- Zich als gelijke zien voor de mensen die hulp nodig hebben.

Die gat is nu te groot waardoor de mensen dit niet/moeilijk gaan accepteren van de gemeente.

- Meer aansluiten bij de inwoner. Het is heel menselijk dat het soms even niet gaat. We moeten problemen niet groter maken. Maar er wél oog voor hebben.

Overig:

- De gemeente heeft een voorbeeldfunctie naar andere partijen. Zij zouden inwoners moeten benaderen als mens en niet als probleem.
- Laten horen en zien hoe belangrijk je de inclusie van iedereen vindt. Mensen met dementie, mensen met psychische kwetsbaarheid, mensen met andere culturele achtergrond, iedereen hoort erbij en moet mee mogen en kunnen doen. Elkaar ontmoeten, zien en begrijpen is hierbij essentieel.
- Faciliteren dat de vrijwilligersorganisaties hun taken naar behoren kunnen uitvoeren.

► Welke mogelijkheden tot normaliseren zijn er volgens u? Welke samenwerking is hiervoor nodig?

- Wij vangen als volksclub veel jongeren op met problematieken: arm gezin, één ouder gezin, spelers uit bijvoorbeeld het speciaal onderwijs. Alleen vanuit een orgaan als KNVB wordt daar niet naar gekeken bij excessen.
- Kom meer naar de 'werkvloer'. Hiermee bedoel ik meer vertrouwen ontwikkelen van alle partijen met minder wisselingen in de persoon. Een aantal mensen in het werkveld komt afstandelijk over.
- Werken met voorbeeldfuncties/campagnes. Een wekelijks verhaal in regiobode, met voorbeelden van mensen uit Rhe-

den. Signaleren in de bibliotheek – voer het gesprek met bezoekers zodat je beter weet wat mensen nodig hebben en verwijs actief door. Zoek brede samenwerking met maatschappelijke organisaties en werkgevers. Cultuurprogramma's op scholen (bijvoorbeeld een film maken met jongeren over thema's die hier raakvlakken mee hebben).

- Ik ben niet zo'n fan van normaliseren. Vanuit onze Stichting proberen wij maatschappelijke doelen te bereiken middels sport en bewegen en daarnaast aandacht voor de mensen. Individuele aandacht is belangrijk.
 - Veel communicatie tussen alle partijen zodat er voor elk gezin zo snel mogelijk passende hulp gevonden kan worden, of dat nou laagdrempelig is of juist meer professionele hulp.
 - Vanuit Stoer is het belangrijk dat wij vindbaar zijn. Inwoners moeten ons kunnen vinden (en weten wat wij doen), maar ook netwerkpartners. Als voorliggende partij worden we nog te weinig betrokken door netwerkpartners (voor een casus).
 - De gemeente moet meer transparanter werken. Veel meer zichtbaar worden voor de bevolking.
 - Inbreng en eigen regie vanuit doelgroep, in ons geval (kwetsbare) ouderen. Je moet niet over mensen beslissen, mensen zouden moeten kunnen meebeslissen.
 - Bij normaliseren gaat het om een basishouding van de hulpverleners/vrijwilligers. Iemand zien als mens en niet zien als enkel het probleem.
 - Maar dan ook zorgen dat er lichte specialistische kennis over bepaalde beperkingen en GGZ-problematiek toegevoegd wordt aan de sociale basis. Inzet van ervaringsdeskundigen. Zorgen dat de weg naar het vinden van lichte vormen van ondersteuning goed vindbaar zijn voor burgers.
- ▼
- Het vraagt ook iets van landelijke overheid en ook van het

zorgen voor een bestaanszekerheid. Mensen met financiële zorgen en schulden kunnen lastig werken aan hun veerkracht als ze vooral bezig zijn met overleven en zich staande houden. Het vraagt ook om ontkokering van de systemen en wetgeving. Nu houden veel verschillende organisaties zich bezig met mensen maar ieder blijft binnen zijn eigen koker en heeft zo zijn eigen belangen (denk aan financiering ZVW, WMO, WLZ, P Wet, Jeugdwet).

- Verbinden, verbinden. Out of de box denken. Ik denk dat bedrijfsleven en scholen meer ingeschakeld kunnen worden. Verenigingen kunnen veel meer betekenen maar daar moet dan wel hulp bij komen. En aan alles hangt tegenwoordig een prijskaartje.
 - Luisteren naar de inwoners en zoeken naar passende oplossingen. Niet alleen kijken naar de regeltjes.
 - Naast mensen gaan staan en eerst luisteren. Dan breed het gesprek aangaan. Niet alleen inzoomen op wat niet goed gaat, maar ook inzoomen wel goed gaat, waar talenten liggen.
 - Een inclusieve samenleving, waarin mensen gehoord en gezien worden en waarin men verantwoordelijkheid krijgt en neemt.
 - Belangrijk is dat mensen op de hoogte zijn van bepaald gedrag, waarom doet iemand zo, zodat je er begrip voor op kunt brengen. Verder is het belangrijk dat bijvoorbeeld verenigingen en winkeliers hier ondersteuning bij voor vragen door bijvoorbeeld een training vanuit Includio te volgen of uitleg te krijgen als er iemand met bepaald onbegrepen gedrag bij een voetbalteam speelt.
 - Gezondheidseducatie en vertrouwde plekken om informatie in te winnen en hulp te vragen.
- ▼ • Wat mij persoonlijk al een tijd bezighoudt is het gegeven dat

de gemeente allerlei instanties inschakelt, deze instanties worden soms gefinancierd (dus professioneel) of gesubsidieerd. Maar zo nu en dan krijg ik de indruk dat veel zaken worden afgeschoven op vrijwilligers. Dat lijkt logisch, maar met de beste bedoelingen: de vrijwilliger heeft al genoeg te doen. Samenwerking is in theorie prachtig, maar praktische uitvoering is de bottleneck.

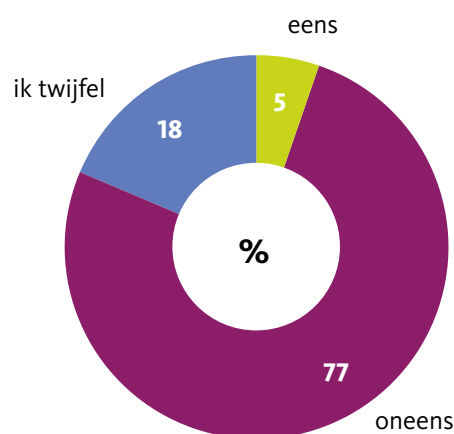
- Inwoners uit hun isolement halen waardoor ze minder bezig zijn met hun 'problemen'. Het NIO werkt er al aan, we weten wat er allemaal beschikbaar is aan ondersteuning.

6

Enkele stellingen gingen over het thema bestaanszekerheid. Hierbij spraken respondenten zich uit over de rol en taken van de gemeente.

Resultaten Bestaanszekerheid

► **Stelling: De inkomensondersteuning van het Rijk is voldoende om mee te kunnen doen. De gemeente hoeft hierin niet aanvullend te ondersteunen (bijvoorbeeld met de Gelrepas).**

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

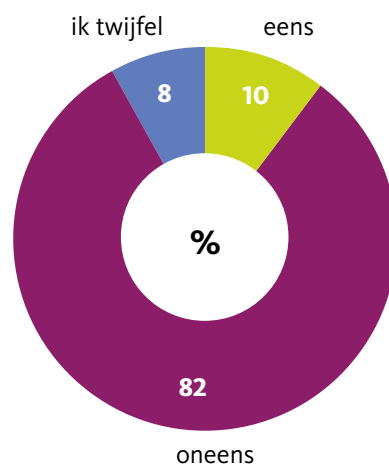
- De gemeente levert of zou moeten leveren: maatwerk. Dat gebeurt in Rheden nog te weinig voor zover wij dat kunnen overzien, uit angst om boven het maaiveld uit te komen. Met alle gevolgen van dien.
- Passende maatregelen nemen. Daar waar noodzakelijk, maar wel met een einddatum.
- Absoluut oneens met deze stelling. Bij onze zwemvereniging hebben we steeds meer gezinnen die de contributie niet kunnen betalen en waarbij de Gelrepas of Jeugdfonds Sport en Cultuur heel erg nodig zijn heel erg nodig is.
- Het is goed dat er een GelrePas is, maar ik ben geen voorstander van inkomensondersteuning, zolang de oorzaak van

de hoge kosten niet wordt aangepakt is het water naar de zee dragen. De gemeente (en overheid) zou zich meer moeten richten op het bestrijden van excessen zoals in de verschillende “markten” en voorkomen dat primaire levensbehoeften zoals wonen, zorg en energie aan de markt worden overgelaten.

- Veel mensen hebben problemen om rond te komen waardoor juist de ontwikkeling van de kinderen stagneert, denk aan leuke uitstapjes tot aan sport, huiswerkbegeleiding en coaching.
- Lastig te beantwoorden, omdat elke situatie voor elk individu uniek is. Het is niet ‘one size fits all’.
- De inkomensondersteuning zou voldoende moeten zijn, maar zolang dit niet zo is zijn gemeentelijke ondersteuningsinstrumenten noodzakelijk.
- Je kunt niet alles van het Rijk verwachten. Er zijn ook zaken als de Gelrepas die prima lokaal/regionaal geregeld kunnen worden. Risico is wel dat er grote verschillen kunnen ontstaan per gemeente/regio. Die ongelijkheid vind ik niet goed. Kijk bijvoorbeeld naar de invulling van de WMO.
- Op dit moment is de inkomensondersteuning cruciaal om mee te kunnen doen in de samenleving. Het is voor veel mensen al heel moeilijk ook omdat ze angstig zijn om dit soort regelingen aan te vragen en moeite hebben met de papieren die erbij komen kijken en de schaamte.
- Zolang voedselbanken nodig zijn ligt er een taak voor de overheid om juist te ondersteunen in de extra (lees gewone) zaken. Zoals korting op lidmaatschappen om mee te kunnen doen of jezelf te ontwikkelen.
- Ik heb er niet een heel goed beeld van maar heb wel de indruk dat voor sommigen deze pas niet echt nodig is en voor andere juist wel maar dat geldt altijd als je bepaalde regelingen hebt. Maatwerk is belangrijk maar tijdrovend.

- Probeer te stimuleren dat mensen onderdeel van een vereniging worden. Dat haalt ze uit hun sociaal isolement.

► **Stelling: Vanuit re-integratie richten we ons enkel nog op het begeleiden van inwoners naar betaald werk. De gemeente heeft geen taak om mensen mee te laten doen aan de samenleving, bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk.**

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- Het kan niet zo zijn dat de gemeente enerzijds meer inspanning van (een relatief beperkte groep) vrijwilligers vraagt en anderzijds nog meer zaken op hun bordje schuift terwijl ze al overbelast zijn.
- Ook vrijwilligerswerk is een zeer waardevolle dagbesteding, die zonder hulp niet kan worden gerealiseerd. Een vrijwilligersorganisatie heeft over het algemeen niet de capaciteit om mensen te zoeken die bij hun organisatie kunnen komen re-integreren.
- Mensen moeten vaak vaardigheden ontwikkelen om tot betaald werk te komen. Dat kan ook het krijgen van structuur zijn, een goed dag- en nachtritme. Ook binnen vrijwilligers-

werk of speciale projecten kun je die opdoen. Ik heb veel met jongeren die werkloos waren gewerkt binnen culturele projecten. Zij gingen onder begeleiding van cultuurprofessionals hun eigen festival organiseren. Zij leerden over communicatie, een begroting maken, het organiseren van een festival, programmeren, produceren van een festival en deden daarmee allerlei vaardigheden op, maar het allerbelangrijkste zij ervaarde succes, kregen vertrouwen in zichzelf en veel deelnemers solliciteerde daarna succesvol op een betaalde baan. De basis van re-integratie is vertrouwen in jezelf te krijgen en dat kan prima binnen vrijwilligerswerk, als er maar wel een gerichte structuur daarvoor is.

- Ik vind het belangrijk dat iedereen mee kan doen in de maatschappij, maar ook dat iedereen zich verbonden voelt in een 'community'. Dat is waar integratie en re-integratie over zou moeten gaan.
- Het zou juist mooi zijn als de gemeente hierin een rol kan spelen, zodat inwoners weten waar zij moeten zijn. Soms weten mensen dat niet, er mag een startpunt zijn. Dicht bij de klanten staan en ondersteunen waar nodig is.
- Ieder individu is anders en zou op zijn eigen wijze zo goed mogelijk kunnen en mogen aansluiten in de maatschappij! Juist door soms laagdrempelig iets aan te bieden kan iemand toch iets voor een ander betekenen.
- Een mens is een sociaal wezen. Zinvolle dagbesteding (betaald of onbetaald) is een eerste levensbehoefte. Meedoen aan de samenleving komt ieder individu en de samenleving ten goede.
- Of het een taak moet worden, vind ik lastig te zeggen, maar het helpt wel mee als er meegestuurd wordt.
- Dit lijkt mij zeer onwenselijk. Dat mensen naar elkaar omkij-

ken en dat mensen ontdekken hoe ze van waarde kunnen zijn is cruciaal als je niet wil dat mensen nog verder wegzakken in isolement met psychische klachten.

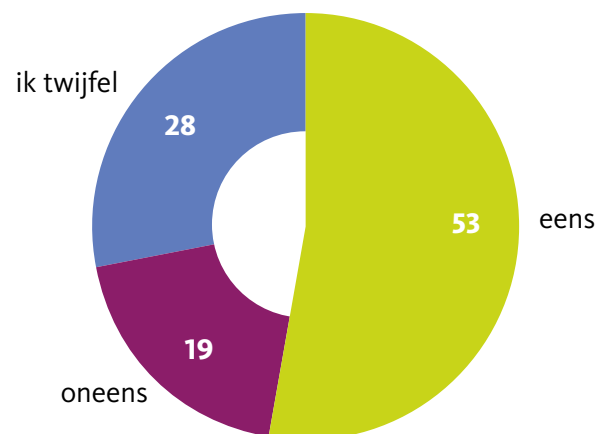
- Hier komt het verbinden weer om de hoek kijken. Waarom niet? Hiermee geef je een signaal af dat alleen als je volledig mee kan doen en geld in het laatje brengt meetelt of er in je geïnvesteerd wordt. Juist vrijwilligerswerk kan mensen helpen.
- Het is belangrijk dat mensen meedoen! In veel gevallen is het helpen naar betaald werk. Soms is dit echter om wat voor reden dan ook niet meer mogelijk. Kijk dan op welke manier iemand zijn/haar steentje alsnog kan bijdragen.
- De hele keten van partners van gemeente MOET betrokken worden bij het meedoen van inwoners die uitgevallen zijn weer op een manier te borgen in een proces van deelname. In welke vorm dan ook.
- Meedoen en toegevoegde waarde leveren, daar gaat het om. Maximaal voor iedereen is betaald werk natuurlijk maar het gaat om de talenten te benutten die er zijn en soms is het "salaris" dan afkomstig van het Rijk.
- Het is belangrijk dat mensen op een volwaardige manier mee kunnen doen in de samenleving. Dit versterkt het algeheel welzijn van iemand waardoor je eventuele problematiek kunt voorkomen. Voor de één is dat middels betaald werk en voor de ander middels vrijwilligerswerk. Kortom, ik vind het heel belangrijk dat de gemeente daar ook aandacht voor heeft. Een bijkomend voordeel is dat er op den duur ook geld bespaard zal worden.
- De gemeente moet zich meer richten op bemiddelbare inwoners met kansen. Ook voor vrijwilligerswerk. Veel uren inzetten voor vrijwel kansloze missies is zinloos.

7

Bij de vragen over 'omkijken naar elkaar' ging het over sociale cohesie in wijken, bewonersinitiatieven en over vernieuwende woonvormen.

Resultaten Omkijken naar elkaar

► **Stelling: Het is de verantwoordelijkheid van inwoners om elkaar in de wijk te leren kennen.**

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

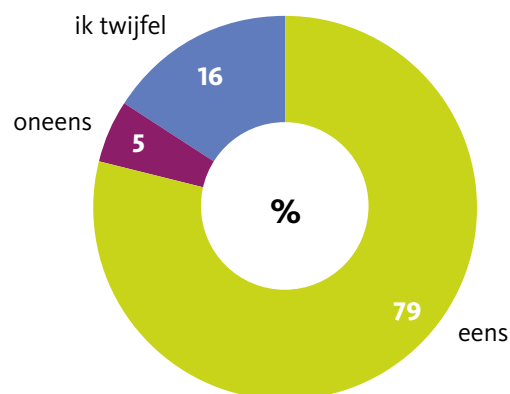
- Een organisatie als Includio is er juist om mensen die het wat moeilijker vinden om sociale contacten aan te knopen, te helpen daarin en het voortouw te nemen.
- Dit is lang niet altijd mogelijk vanwege cultuur verschillen en dergelijke. Er kan wel naar gewerkt worden.
- Dat moet soms ook worden gefaciliteerd. Jonge gezinnen bouwen eenvoudig een netwerk op via scholen en sportclubs, voor alleenstaanden is dat een stuk moeilijker. Als er geen of weinig sociale structuren zijn of ontmoetingsplekken is dat best wel veel gevraagd in een wijk, waar iedereen overdag weg is om te werken.
- Het is niet zwart wit. Ik denk dat het ook van belang dat er

vanuit de gemeente wat georganiseerd wordt en/of mensen bewust maakt dat zij op elkaar terug mogen vallen, bijv. door buddy projecten en/of zichtbaarheid in de wijk.

- Niet iedereen deelt deze behoefte, om elkaar te leren kennen.
- Elkaar kennen in de wijk is niet meer vanzelfsprekend. Als de boodschap lang is geweest dat je zelf verantwoordelijk bent voor het ontstaan voor jouw problemen en dat je afgerekend kan worden door anderen op deze problemen dan maak je niet snel contact. Deze stelling bevestigt een individualistische kijk - ieder is verantwoordelijk voor zichzelf. Helaas is gebleken dat dit voor grote groepen niet haalbaar is en dat heeft alleen maar tot meer terugtrekking uit de maatschappij geleid
- Ja omzien naar elkaar zou iedereen moeten doen.
- Als inwoners hier geen behoefte aan hebben, moet je dit niet forceren.
- Een actieve houding van gemeente is gevraagd in dezen. Er is te lang niets mee gedaan. Ons zorg- en welzijnssysteem is vooral gebouwd op betaalde krachten. Dat maakt een samenleving wat 'lui'. Die 'luiheid' dient geactiveerd te worden.
- Als je elkaar niet kent, help je elkaar ook niet.
- Het wordt geprobeerd, maar het gaat moeizaam.
- In eerste instantie is dit een verantwoordelijkheid van de inwoners maar in sommige straten is dit, om verschillende redenen, niet voor iedereen even gemakkelijk. In dat geval is het prima als er acties ondernomen worden waarbij er een extra steuntje gegeven wordt zodat de inwoners elkaar beter leren kennen. En blijkt dit geen wens/behoefte van de inwoners te zijn dan moet dat ook geaccepteerd worden.

- Dit is een brede maatschappelijk & sociologisch vraagstuk. De maatschappij is aan het verindividualiseren. Je kunt een inwoner niet dwingen als deze niet wil.

► Voor sommige bewoners is het een oplossing om samen in één woning te leven. Dit is niet passend bij de huidige regels van verhuurders en hypotheekverstrekkers. De gemeente moet stimuleren dat anders dan klassieke gezinsbewoning, andere bewoning mogelijk is bij huur- en koopwoningen.

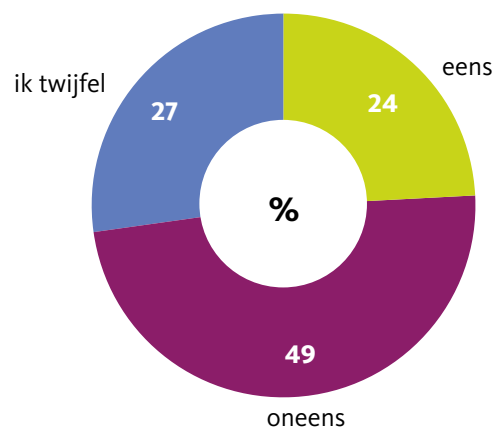

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- Dit is wel een uitdaging.
- De gemeente kan lokaal een rol spelen om dit te stimuleren, maar het is aan het Rijk om hier op landelijk niveau maatregelen voor te nemen.
- Het is toch normaal, dat mensen elkaar opzoeken en samenleven (ondersteunen). Regelgeving kan dit blokkeren. Afspraken hierover moeten duidelijk zijn.
- Maar wel met de randvoorwaarde dat er een maximaal aantal personen mag wonen, passend bij het aantal kamers bv (om huisjesmelken te voorkomen).

- Ja, laten we niet te vast blijven zitten in bestaande structuren.
- Ik wil nog verder gaan: ik vind dat de gemeente (en de rijksoverheid) de vermarkting van het wonen moet tegengaan en afbouwen. Een woning moet geen beleggingsobject zijn, het is een primaire levensbehoefte!
- Dit kan voor de een werken, terwijl het voor de ander juist averechts werkt. Ik denk dat dit op individueel niveau bekeken moet worden en wat de wensen zijn van inwoners.
- Ik denk hierbij aan mantelzorgconstructies, waardoor ouderen langer thuis kunnen wonen, en de mantelzorger (aangrenzend of op het perceel) kan wonen en ondersteunen.
- Denk hier aan woongroepen, voor senioren een manier om eenzaamheid tegen te gaan.
- Vooral faciliteren door aanpassen wet- en regelgeving; invloed uitoefenen bij woningbouwverenigingen.
- Als studenten samen een huis kunnen delen, zou dat fantastisch zijn. Of een 'eenzame' ouder die een student in huis neemt.
- Er zal iets moeten veranderen om de problemen in de woningmarkt op te lossen. Ruim denken is belangrijk!
- Hoe mooi is het dat je bijvoorbeeld je ouders kunt laten inwonen of in een kangoeroewoning.
- Regel dit!
- Hier ben ik het helemaal mee eens. Het is wel belangrijk ervoor te zorgen dat er niet te veel mensen in een te kleine woning gaan wonen waardoor de gezondheid in gevaar komt of dat er overlast voor de omgeving veroorzaakt wordt.

► **Stelling: Succesvolle inwonersinitiatieven kunnen elkaar ondersteunen, daar is geen hulp voor nodig vanuit partners en de gemeente.**

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- Hoe weten ze elkaar te vinden? Inluzio kan hierin wat betekenen.
- Vaak kan en moet de gemeente wel faciliteren en meer niet. Dit hoeft lang niet altijd financieel te zijn.
- Het wensdenken is dat er geen hulp nodig is. In de praktijk is het eigenlijk altijd in meerdere of mindere mate nodig.
- Soms is het nodig dat er ook juridische ruimte wordt gecreëerd om te kunnen experimenteren.
- Het is altijd prettig als mensen steun ervaren vanuit de gemeente. Dan voelen inwoners zich gezien. Zichtbaarheid is hierin van belang.
- Partners kunnen leren van deze initiatieven en het elders weer uitrollen. Of faciliteren.
- Wél hulp in de zin van bij elkaar brengen, informeren, inspireren.

- Succesvolle initiatieven als De Boei kunnen prima naar andere dorpen gekopieerd worden. Daar is hulp van de gemeente en partners bij nodig.
- Dat kan soms maar willen de betrokken inwoners dit ook? Of zijn ze gemotiveerd om een bepaald probleem aan te pakken en hebben ze minder affiniteit met andere initiatieven? Ook voelen sommige inwoners die al actief zijn, zich overbelast of overvraagd. Niet alles kan op dezelfde schouders belanden.
- Ik mis dan het samenwerken tussen gemeente en inwoners. Misschien is er geen actieve rol nodig, maar wel ondersteuning.
- Ieder inwonersinitiatief is anders. De één heeft geen hulp nodig, de ander heeft baat bij een beetje ondersteuning. Sluit aan bij de vraag, maar neem niet over.
- Alleen al het verspreiden van de succesverhalen is interessant.
- In principe ben ik het hiermee eens maar het moet niet zo zijn dat als de inwonersinitiatieven succesvol zijn de gemeente en partners ervoor altijd hun handen van aftrekken. Als er door omstandigheden wel even ondersteuning nodig blijkt, dan moet dat mogelijk zijn.
- Wanneer inwoners dit zelf willen oppakken, dan is hier geen hulp vanuit iemand anders voor nodig.
- • Soms is een zetje geven heel cruciaal.

8

Waar zou de focus moeten liggen in het sociaal domein en wat zou de gemeente kunnen loslaten? Daarnaast legden we hier enkele stellingen voor over verantwoordelijkheden verleggen naar inwoners.

Resultaten Hoe kunnen we focussen?

► U heeft 10.000 euro te verdelen. Waar moet het geld naartoe? U kunt maximaal twee voorkeuren geven.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- 10.000 euro is voor sommige projecten een te klein bedrag om structureel veranderingen te weeg te brengen.
- Wanneer je basisvaardigheden niet op orde zijn kun je als inwoner slecht of helemaal niet meekomen in de huidige maatschappij. Gezond leven is wat mij betreft ook een basisvaardigheid.
- Gaat mij om preventief te werken. Zonder basisvaardigheden blijven de problemen in stand.
- Zoals ik al eerder aangaf: iedereen moet mee kunnen doen

in de samenleving en moet toegang krijgen tot elementaire zaken om dat te kunnen doen. Taal, digitale vaardigheden en hulp bij mensen met geldproblemen zijn daarin heel belangrijk.

- Richt je op de jeugd en de eigen kracht van mensen, met professionele hulp bij wie het echt nodig is.
- Gezond leven is de basis voor het functioneren van het individu. Schulden kunnen mensen in hun bestaanszekerheid raken. Met alle gevolgen van dien. Waar mogelijk moet perspectief geboden worden aan mensen met schuldproblematiek.
- Met 'maar' 10.000 euro kan je veel doen als het aanvullend is op eigen initiatieven (zie de 'ik buurt mee'-cheques).
- Het opgroeien in een digitale wereld vraagt een hele andere denkwijze over opgroei- en opvoedvraagstukken. Bewustwording van gevolgen van een digitale wereld moet tot uiting gebracht worden, visueel informatief, uitleg voordelen, maar ook de valkuilen!
- Investeer maximaal in de jeugd/jongeren en hun ouders die vaak "maar wat doen" en geen grip meer hebben op hun kinderen met alle toekomstige problemen van dien.
- Een goede basis in de wijk kan veel narigheid en onnodige hulp- en zorgvragen voorkomen.
- Vaak gaat er aandacht en geld uit naar jongeren (lees jongens) die overlast veroorzaken. Maar juist investeren in meiden heeft de toekomst. Hen weerbaar maken, zorgen dat ze een opleiding hebben, financieel onafhankelijk worden en voorbereid zijn op mogelijke zwangerschap.
- Ik vind het een stomme vraag. Ik zie behoefte van alleen-gaanden om samen te koken en te eten. Dat kan in ons dorp niet. De sportclub wil dit faciliteren maar moet de ouderwet-

se keuken aanpassen. Dan zou een bedrag heel welkom zijn om dit te doen naast het eigen geld en een deel zou kunnen gaan naar een persoon die dit 3 jaar lang gaat opzetten. En dat we een carpet curling set kunnen huren bij peter Oversteegen zodat ze ook samen bewegen. Hierdoor ontstaat een groep die eens per week een leuke middag heeft, gezond eet, extra beweegt en geniet.

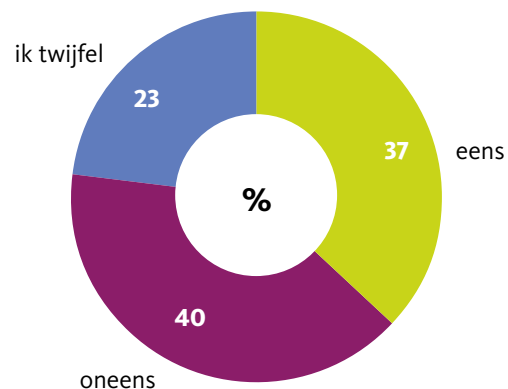
- Als mensen fijn wonen waarbij er goed naar elkaar wordt omgekeken kun je al heel veel kleine hulpvragen in de wijk oplossen. Ik zie in ons werk dat financiële problemen heel veel voorkomen waarbij het feit dat alles gedigitaliseerd is voor veel inwoners, en niet per se ouderen, een heel groot probleem is.
- Ik denk dat door gezond te leven veel problemen te voorkomen zijn, bijvoorbeeld sporten kan eenzaamheid voorkomen. Veel mantelzorg leidt ook weer tot problemen bij mantelzorgers, die zouden meer ondersteund moeten worden (maar hoe daar heb ik geen antwoord op).
- Fijne wijken zijn een groot voorbeeld en stimulans. En komen in de media. Ondersteuning van vrijwilligers is een must.
- • Het liefst zou ik ze allemaal aankruisen.

► Wat kan de gemeente volgens u loslaten?

- Ik zou het niet weten. Mensen hebben meer houvast bij de gemeente als bij het Rijk. Als gemeente heb je veel beter inzicht wat nodig is.
- De rigide manier van werken volgens de regeltjes. Laat los dat alles moet, maar ga uit van de menselijke maat en laat de burger keuzes maken.
- ▼ • Betuttelen.

- Dit vind ik lastig te beoordelen.
- Veel ingewikkelde regeltjes die oplossingen juist ingewikkelder maken.
- Geef vertrouwen aan partners in de sociale basis. Vraag om zo min mogelijk verantwoording en zorg dat de tijd zo veel mogelijk aan de inwoner wordt besteed. Sommige dingen kunnen ook regionaal worden geregeld.
- Dat de uitkomst van het proces en de opgave waar we voor staan precies vast moet komen te staan. Hou ruimte en flexibiliteit zodat het een proces is waar we gelijkwaardig met elkaar zoeken naar oplossingen voor de vele uitdagingen. En dat er ruimte is om met elkaar te leren. Zie ook <https://www.andersdenkendoenorganiseren.nl/>.
- Bepalen wat goed is voor een ander.
- Niets. Gemeente dient meer aan de voorkant te komen van situatie. Escalatie van vragen leiden immers in alle gevallen tot 'meerwerk'.
- De strikte controle in kader van de participatiewet.
- Inhuren externe adviseurs.
- Altijd vanuit geld praten. Er is vaak geen behoefte aan geld maar aan hulp of een toestemming of duidelijkheid.
- Minder controle en meer vertrouwen in inwoners en professionals.

- **Stelling: De focus van de gemeente moet verschuiven naar het faciliteren van kracht, energie en mogelijkheden van inwoners in de sociale basis en het voorkomen van problemen. Dit betekent minder inzet op geïndiceerde hulp en ondersteuning.**

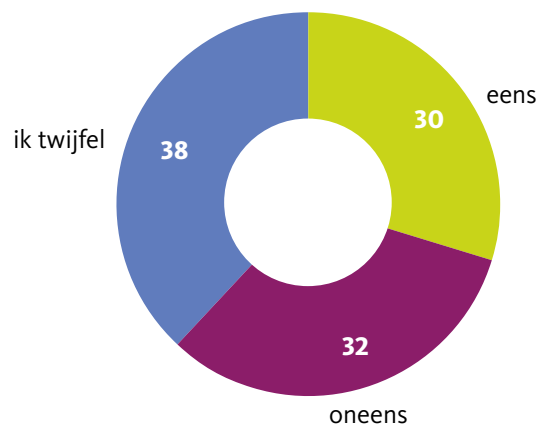

**TOELICHTINGEN
BIJ DE STELLING:**

- Zoals het nu gaat met geïndiceerde hulp gaat 50 procent naar de bureaucratie.
- Er moet op beide worden geïnvesteerd: op de sociale kracht én op de geïndiceerde hulp. Er blijven altijd inwoners die geïndiceerde hulp nodig hebben. Dit kun je als gemeente niet zomaar afschaffen. Het is te makkelijk om alles in de maatschappij te gooien. Wanneer je een gebroken been hebt wordt ook niet gezegd dat je het maar op eigen kracht moet oplossen.
- Hulp en ondersteuning is nog steeds belangrijk voor kwetsbaren, maar het faciliteren van bewonersinitiatieven is minstens zo belangrijk.
- De ervaring leert dat het ene het andere niet uitsluit. In beide gevallen is het belangrijk om te doen, het is maatwerk en wat de bewoner nodig heeft staat voorop.

- Het een sluit het ander niet uit.
- Het is niet zo eenvoudig want geïndiceerde hulp is soms geboden. Je moet oppassen om niet alles van een etiket te willen voorzien.
- Maar problemen voorkom je nooit helemaal. Probeer 'winst' te halen door vereenvoudiging van het indicatieproces en beperking van bureaucratie.
- Als er lichte specialistische kennis in die sociale basis en in de preventie komt te zitten, dan ben ik voor.
- Er wordt geregeld te veel bij de inwoners zelf gelegd.
- Het zou beiden moeten. Wij zitten in een overgangperiode. Er zijn altijd mensen die dit niet kunnen. De babyboomers die in de verzorgingsstaat zijn opgegroeid weten inmiddels wel dat je jezelf zoveel mogelijk moet bedruipen.
- Inzet van de gemeente zal nodig blijven. Wel op basis van behoefte.
- Als we meer gaan normaliseren wordt de geïndiceerde hulp en ondersteuning al anders. Echter moet je wel faciliteren en investeren in de nieuwe focus.
- Incluzio houdt zich onder meer bezig met het faciliteren van kracht, energie en mogelijkheden van inwoners in de sociale basis en het daardoor voorkomen van problemen. Daarnaast blijft geïndiceerde hulp en ondersteuning via de gemeente voor sommige inwoners ook altijd nodig.

- **Stelling: De kosten in het sociale domein lopen komende jaren verder op. Deze kosten mogen gecompenseerd worden door minder in te zetten op andere terreinen (bijvoorbeeld openbare ruimte, recreatie en toerisme).**

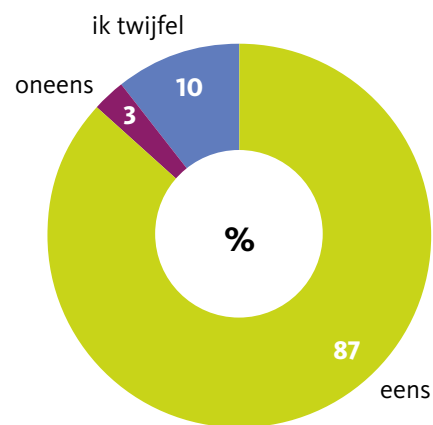
TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- Recreatie en toerisme levert de gemeente ook geld op. Openbare ruimte die op peil is zorgt dat je je prettig voelt in je woonomgeving. Daar zou ik niet op willen bezuinigen.
- Er is ook een derde mogelijkheid: de inwoners een hogere belasting laten betalen. Vaak worden in de sociaal gezondere buurten grote lasten neergelegd, terwijl in minder gezonde buurten de grootste problemen ontstaan. Meer naar het principe: de vervuiler betaalt.
- Je gaat het probleem verschuiven, waardoor er meer problemen ontstaan.
- Toerisme is een commerciële bedrijfstak die zichzelf zou moeten bedruipen. Ik zie niet zo goed in waarom de gemeente daaraan moet bijdragen?
- Nee, kosten zouden (over een aantal jaren) bespaard moeten worden door preventief te werken. Je moet dus accepteren dat het nu meer kost (investeren). Daarnaast moet het aan-

tal zzp'ers bij overheden en binnen de zorg en welzijn teruggebracht worden. We worden inhuur-ziek.

- Toerisme maakt te veel stuk en leidt te veel tot overlast
- Niet bezuinigen op openbare ruimte. Wel op recreatie en toerisme.
- Compensatie vanuit het Rijk, kan dat nog een oplossing zijn?
- Ik zou in plaats van compenseren kijken naar besparen bij de andere domeinen, door ze slimmer in te zetten. Zoals bij openbare ruimte: zet scholen in en mensen met een taakstraf. Toerisme is ook een verdienmodel voor de gemeente. Hier zou veel meer geld uit te halen zijn.
- Beide terreinen hebben met elkaar te maken. Een afweging moet met de inwoners gedaan worden.
- Juist inzetten op gezondheid! Dan voorkom je die hoge kosten in het sociale domein. Creëer sociale cohesie en probeer ervoor te zorgen dat mensen lekker in hun vel zitten.

- **Ruimtelijke kwaliteit is belangrijk voor het 'prettig wonen' van inwoners. Stelling: Inwoners van de wijk moeten een grote stem hebben in hoe hun wijk wordt ingericht (waarbij het gaat over sociaal, groen, en 'stenen').**

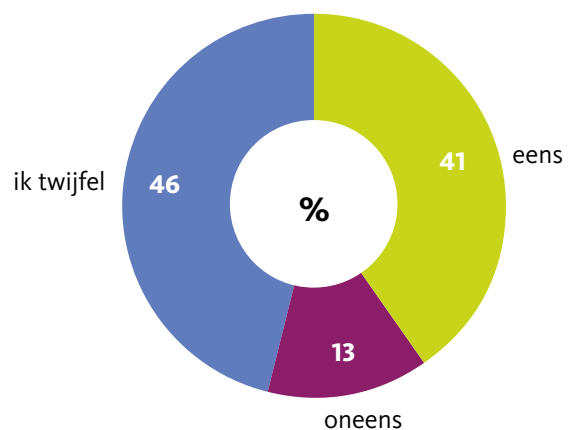

**TOELICHTINGEN
BIJ DE STELLING:**

- Inwoners zouden wel als klankbord gehoord moeten worden.
- Mensen erbij betrekken is van belang. Zo wordt het hun wijk en creëer je meer een 'wij' gevoel en ervaren mensen wellicht zelf het belang van goed onderhoud van hun wijk.
- Groen moet je zo veel mogelijk stimuleren!
- Pas dan is er draagvlak voor onderhoud en inrichting.
- Inspraak van de bewoners leidt tot meer betrokkenheid en zorgvuldig omgaan met hun wijk en leefomgeving.
- Tot op zekere hoogte, er moet wel degelijk worden gekeken naar de verhouding groen en stenen. Kijk alleen maar naar de enorme toename van regen en groen kan ook praktisch zijn, ook al vergt dat voor gemeente meer onderhoud.
- Juist het betrekken van inwoners is belangrijk voor sociale cohesie.

- Bewoners zouden hierin wel een stem moeten krijgen, maar geen grote stem.
- Met de kanttekening dat de gemeente een faciliterende rol moet spelen, zeker in sociaal zwakke wijken.
- Inspraak prima, maar dan de uitvoering...
- In samenwerking, men mag ook iets van de buurt verwachten.

► **Stelling: Geef inwoners van een wijk een budget en ze kunnen prima zelf bepalen en organiseren wat nodig is in hun wijk.**

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- In sommige wijken kan dat goed gaan, in andere wijken niet.
- Onder begeleiding van de gemeente.
- Zolang het naar een door gemeente of Includio geaccordeerde buurtorganisatie is.
- Begeleid het wel zonder te betuttelen.
- Spannend experiment, misschien gewoon een keer proberen?
- Niet bij alles, maar wel bij bepaalde activiteiten.

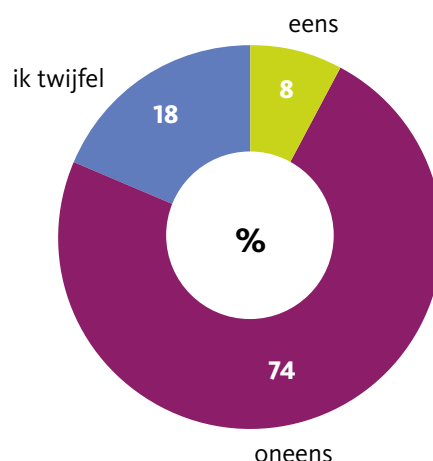
- Het gaat niet altijd om geld, maar ook om vergunningen en luisteren naar de zorgen van bewoners.
- Ik denk dat het goed is om dit samen met de wijk te doen, maar wel met een eindverantwoordelijke zodat het budget ook daadwerkelijk goed besteed wordt. Daarnaast ook zodat de ene wijkbewoner niet belangrijker wordt gezien als de andere.
- Dit verschilt per wijk en is soms lastig te voorkomen dat er spanningen tussen burens ontstaan vanwege meningsverschillen.
- Als er consensus is over, hoe een wijk ingericht moet worden, kan het.
- Enige kaders vanuit gemeente/overheid blijven nodig (zoals verkeersveiligheid).
- Ja, maar let wel op dat niet altijd dezelfde mensen alles bepalen. Ik denk aan een afvaardiging - zeker ook om inbreng van mensen in kwetsbare positie mee te laten wegen. En zorg dat dit ondersteund wordt want die processen gaan niet vanzelf.
- Dit is een goed idee in de wijken waar bewoners al goed contact met elkaar hebben. In de wijken waar dat nog niet zo is zal er eerst voor sociale cohesie gezorgd moeten worden. Zo'n wijkbudget kan daar dan wel een hele positieve draai aan geven maar dan moet het budget in eerste instantie nog via een professional lopen. De twijfel zit hem in het feit dat niet iedere wijk dit prima zelf zou kunnen doen maar dat het wel het eerste uitgangspunt kan zijn.

9

Met stellingen over de druk op de zorg en een open vraag over innovaties peilen we hoe netwerkpartners kijken naar ontwikkelingen in de zorg.

Resultaten Druk op de zorg

- **Stelling:** Het is acceptabel om met harde budgetplafonds te werken, om zo de toename in zorgkosten te beperken. Is het budget op, dan komt een inwoner op de wachtlijst voor volgend jaar.

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

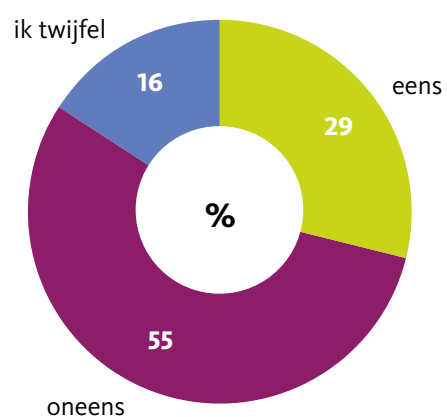
- Uitzondering op de regel moet er zijn bij een crisis.
- Wachtlijsten moet je voorkomen. Werk eventueel in gradaties. Ernstige problematiek moet je snel op handelen!
- Sommige mensen kun je niet laten wachten. Op deze manier komen inwoners met een grote mond en minder angst om tegen te spreken, eerder aan de beurt en dat is unfair.
- Zorg kun je niet sturen, wel managen.
- Veel zorgkosten zijn te vermijden als er meer aandacht is voor een gezondere leefstijl en als er minder marktwerking is in de zorg

- Dit kan inwoners juist meer in de problemen helpen. Het is van belang om preventief te werken, als je snel ingrijpt kan het probleem juist aangepakt worden en wellicht de-escale-rend.
- Mensen zijn geen nummertjes. Zo zijn er dan wellicht in het begin van het jaar mensen geholpen die het minder hard nodig hadden dan de mensen die aan het eind van het jaar moeten wachten. Het is mensenwerk en kan niet alleen maar om geld gaan.
- De stelling is onacceptabel en druis in tegen fundamentele rechten van ieder mens.
- Een erg rigide benadering. Belangrijk is om te kijken hoe bepaalde zorgvragen wellicht voorkómen kunnen worden.
- Nee, er moet ruimte blijven voor doen wat echt nodig is. En dan de afweging maken voor wat is goede en duurzame oplossing voor deze inwoner en zijn of haar netwerk. Dat kan betekenen dat sommigen moeten wachten en/of dat een andere oplossing wellicht passend is. Anderen moeten juist zo snel mogelijk geholpen worden.
- Dat kan echt niet. Als iemand hulp nodig heeft en er is geen geld dan kan je ook de mensen die al hulp krijgen vragen of zij even een pas op de plaats willen maken omdat het geld op is en er nu mensen zijn die niet geholpen kunnen worden.
- Geen situatie wie het eerst komt, wie het eerst maalt. Passende oplossingen werken beter.
- Je hebt altijd uitzonderingen waar je wel gelijk wat mee moet. Maar vaak kan er prima gewacht worden.
- Dit is onnodig bij een stelsel dat stuurt op samenhang. Visie op regie is hierbij wel nodig.
- Je kunt niet aan de hand van een budgetplafond bepalen hoe

hoog de nood van een inwoner is. En als een inwoner te lang moet wachten op passende ondersteuning worden de kosten vaak alleen maar hoger.

- Je krijgt toename van excessen en juist zwaardere hulpvragen (langere trajecten). Dit is weggijken van het probleem van nu en met als mogelijk gevolg een zwaardere hulpvraag, of leidend tot gevaarlijke situaties.
- Ik weet niet of een wachtlijst de oplossing is, maar een vorm van collectieve budgetplafonds zijn wellicht wel noodzakelijk.
- Je kunt je geld maar een keer uitgeven.
- We moeten zorgcowboys mijden. Personeel fatsoenlijk betalen, dan komen er minder Zzp'ers die extra duur zijn.

► **Stelling: Alleen zware zorgvragen moeten worden ondersteund door professionals.**

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- Wat voor de een zwaar is, hoeft voor de ander niet zo te zijn.
- Ik vind de vraag te generiek. Dat betekent dat je nog meer

druk legt op de inzet van vrijwilligers, in dit geval meestal mantelzorgers.

- Er moet voldoende kennis aanwezig zijn.
- Ik weet niet waar 'zwaar' is. Maar soms kan het juist helpen om iets 'lichts' tijdig te signaleren zodat het niet zwaar wordt.
- Professionals zijn belangrijk op meerdere terreinen, er moet alleen veel beter worden samengewerkt.
- Alle zorg is even belangrijk. Het is van belang om te kijken wat de bewoners nodig hebben.
- Veel zorgvragen zijn ook zwaar. Instanties zijn zelf verantwoordelijk voor het adequaat inzetten van de middelen en het snel afsluiten van casussen die een simpelere zorgvraag hebben.
- Dat zou leiden naar nog minder beschikbare zorg, dan nu al het geval is.
- Als mensen geen sociaal vangnet hebben moeten ook kleine zorgvragen ondersteund worden door professionals.
- Nee, want uit ondersteuning van lichte zorgvragen kan veel voorkomen. Wel uitgaande van wat kan er in het netwerk georganiseerd worden of wat kan collectief of wat kan deze inwoner juist zelf bijdragen aan de maatschappij. Laat het aan de professionals om hier per persoon een passend traject te bieden met de insteek zo veel mogelijk vanuit de sociale basis maar wel opschalen als dat nodig is. Eigenlijk meer flexibiliteit als het gaat om op en afschalen van zorg - daar zie ik kansen.
- Ook bij lichtere zorgvragen kan de ondersteuning van professionals nodig zijn. Echter de frequentie waarop een professional bij iemand betrokken is zal heel veel minder zijn. Je kunt niet alles van vrijwilligers verwachten. Mensen moeten

bepaalde competenties hebben om met zorgvragen om te kunnen gaan en je kunt ook niet te veel verantwoordelijkheid van een vrijwilliger eisen.

- Wat zijn 'zware' zorgvragen? Hier zit een aanname achter. Welke? Wat zijn lichte zorgvragen? Wie zou je deze willen laten oppakken? Risico is wildgroei in niet opgeleide professionals die denken dat ze het wel kunnen oplossen.

► **Het zorgstelsel staat onder druk. Welke goede ontwikkelingen of innovaties ziet u die de schaarste in personeel en de financiële druk kunnen oplossen?**

- Mantelzorg. Er zijn veel activiteiten in Velp, onder andere in buurtcentra. Iedereen kan daar terecht, ook om te eten.
- Geen rol voor de gemeente. Maar in zijn algemeenheid: meer creativiteit in de zoektocht naar personeel
- Zelfregulering en verantwoording.
- Preventie Digitalisering (e-consults).
- In Noord-Brabant besloten scholen om gezamenlijk niet meer zzp'er voor de klas te zetten, omdat het te veel geld kost. Ik zou graag zien dat overheden de externe inhuur beperken en dat we zzp-schap binnen zorg en welzijn aangepakt worden. Daarmee kun je financiële druk verlagen. Dat kun je alleen niet als gemeente Rheden. Dat zou je binnen de GMR kunnen doen. Meer preventief werken is ook een oplossing om op termijn de financiële druk te verlagen. Qua innovaties, zou ik persoonlijk contact vooropzetten. Dat is geen innovatie, maar we merken dat mensen als mens aangesproken willen worden. Je kan wel digitale consults geven via de webcam (de dokter bijvoorbeeld). Ik zou dat zelf wel fijn vinden. Zo zijn er meer zaken te bedenken.

- Meer preventie, minder zaken overlaten aan de markt, zorgen voor een omgeving die uitnodigt om meer te bewegen.
- Meer sociale verbinding zoeken. Bijvoorbeeld door mensen met een migratie-achtergrond te betrekken in de samenleving door betaald werk te verkrijgen en de zin van hun bestaan te stimuleren. Maar zo ook op krachten van inwoners gaan zitten en dit samen bundelen in de gemeente.
- Het werk aantrekkelijker maken zodat er meer goede mensen komen werken die de druk van de ketel kunnen halen. Daarbij prioriteiten stellen in budget.
- Het zorgstelsel moet helemaal op de schop vanwege personeelstekorten. Het werken in de zorg moet weer aantrekkelijk worden en in aanzien stijgen.
- Tip: MEE is samen met onder andere ervaringsdeskundige onderzoekers en onderzoekers van RadboudUMC en Universiteit Tilburg en private partijen bezig met de ontwikkeling van een sensitieve virtuele assistent (<https://sensitievevirtueleassistent.nl>). De tool kan mensen helpen zelfredzamer te zijn en ontlast professionals.
- Het voorkomen van onnodige zorgvragen door problematieken op welzijnsniveau eerder te signaleren en aan te pakken. Meer inzet op preventie.
- Dat mensen in het land aan het experimenteren zijn met ontkokering van wetten (WLZ/ ZVW/WMO), aandacht voor herstelacademies, blended care werken, meer aandacht voor groepswork en community building.
- Natuurlijk digitalisering en robotisering, deze moet je zeker inzetten. Misschien dat er ook ingezet kan worden op vrijwilligers met een vrijwilligersvergoeding. Altijd maar alles voor niets doen past niet meer in deze tijd. Als je veel doet mag

je best een vergoeding daarvoor krijgen. Nu is het betaald of vrijwillig. Creëer iets daar tussenin.

- Ik vind dat de wijze waarop de gemeente en Incluzio nu samenwerken al een goede stap vooruit is. Wel zie ik in mijn team dat de samenwerking nog niet optimaal is en zijn de wachtlijsten bij de gemeente vaak nog langer dan je zou willen. Voor Incluzio blijft het belangrijk om ervoor te zorgen dat de ondersteuning dicht bij de inwoner en zoveel mogelijk collectief geboden wordt. Verder kan er nóg meer nadruk gelegd worden op blended care en AI. Echter deze innovaties hebben een langere tijd nodig voordat mensen dit als positief gaan zien.
- Betere samenwerking sociaal domein en eerstelijnszorg. Goede afstemming met betrekking tot jeugdzorg. Inwoners betrekken bij het maken van keuzes rond een afnemend zorgaanbod. Het verbeteren van gezondheidsvaardigheden van inwoners.

10

We bevroegen netwerkpartners over de zeven leidende principes waarop de gemeente Rheden nieuw beleid in het sociaal domein baseert. Dat zijn deze richtinggevende uitgangspunten.

Resultaten Leidende principes

Richtinggevende uitgangspunten:

- 1 De inwoner staat centraal, de gemeente sluit aan bij wat inwoners nodig hebben
- 2 Ondersteuning wordt zoveel mogelijk geboden vanuit de samenleving en inwoners zelf
- 3 Inwoners voelen zich fijn in hun woonomgeving
- 4 Voorkomen is beter dan genezen, de gemeente zet stevig in op preventie en gezonde keuzes
- 5 Hulp is laagdrempelig en dichtbij
- 6 Inwoners kunnen rekenen op passende ondersteuning
- 7 Rheden investeert in innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden

► In hoeverre werkt u al op deze manier?

- Wij werken op deze manier, maar ik wil ook een opmerking bij het eerste item maken: dat is prima, zolang de gemeente zich niet terugtrekt omdat het geld oplevert en zodoende nog meer druk op een relatief kleine groep vrijwilligers legt.
- Dit is de juiste werkwijze, mits met de juiste medewerkers.
- Voor een deel wel, voor een deel nog niet. Die beweging willen we wel meer maken.
- Past goed bij hoe wij werken als stichting.
- Wij werken vanuit onze pijlers die haaks staan op bovenstaande.

- Heel veel. Preventief is belangrijk. Al komen mensen vaak bij ons als het daar al ver voorbij is. Het is dan van belang om te stabiliseren, ook voor in de toekomst.
- Vanuit stichting STOER richten we ons op de thuiswonende ouderen. Dit doen we met vrijwilligers uit (met name) deze gemeente. We werken vanuit de bovengenoemde leidende principes; in ieder thema herkennen wij ons.
- In mijn werk staat de cursist centraal. Ik reik middelen aan om te werken aan fysiek en mentaal welzijn.
- Dit sluit erg aan bij de missie en visie van Inclusio dus ik werk al zo.
- Bij 'Ons Raadhuis' is het hele beleid gericht op: actief onder eigen regie met steun (van onze professionals) waar nodig, met als doelstelling in beweging en onder de mensen blijven.
- Punt 3 doen we sowieso, punt 5 zou kunnen. Maar ik denk dat hulp vragen voor mensen, ook al is die laagdrempelig, in veel gevallen niet zal worden gevraagd. Door schaamte of eer. Punt 4 vind ik erg belangrijk, maar hier moet nog hard aan worden gewerkt.
- De ondersteuning vanuit MEE sluit aan bij alle 7 punten.
- Wij zijn een te kleine organisatie om daadwerkelijk hiermee aan de slag te gaan. Omzien naar elkaar doen we wel.
- Ik begeleid inwoners van Velp bij het maken van gezonde (voedsel)keuzes en toewerpen naar een gezonde leefstijl.
- Dit sluit zeker goed aan bij hoe ik al werk. Alleen kom ik wel tijd tekort om dit allemaal even goed te doen. Er zijn nog stappen te zetten maar mogelijkheden (collega's, tijd en middelen zijn beperkt).
- Veel van deze punten hebben wij al. Sociale participatie voor onze leden maar ook voor het dorp. Voor mensen met finan-

ciële problemen is er een hulplijn en wij werken veel samen met al onze verenigingen op de zuidflank.

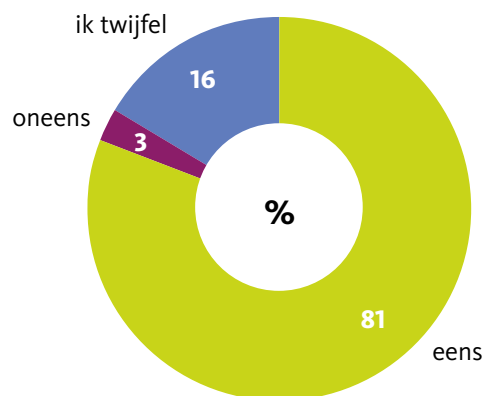
- Volledig. Wel aandacht voor bestaande samenwerkingsverbanden blijven houden.
- Voor onze sportvereniging is dit niet echt relevant.
- Wij werken al veel op deze manier, wij zijn een vrijwilligersorganisatie en gaan uit van gelijkwaardigheid en eigen regie.
- Vluchtelingenwerk is het meest gericht op de uitgangspunten 1,3,5 en 6.
- Wij werken al zo, maar hebben de gemeente nodig voor onderhoudstaken.

11

Via enkele stellingen over samenwerking in de sociale basis spreken netwerkpartners zich uit over integraliteit.

Resultaten Hoe kunnen we focussen?

► **Stelling: Als de gemeente nieuwe contracten afsluit met zorgverleners, moet hierin worden vastgelegd hoe ze gaan samenwerken met de sociale basis**

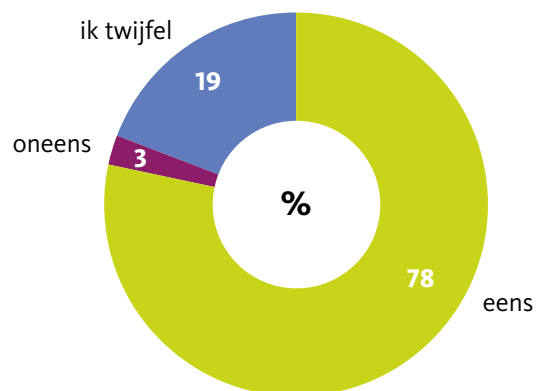
TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- De gemeente heeft de regie. Er zijn veel te veel zorgaanbieders. Beperkt het.
- Kan ik niet zo stellen. Soms zal dat handig zijn, soms zal het ook niet nodig zijn.
- Hierin is belangrijk bij wat de inwoner nodig heeft. Minder bureaucratie meer zorg op maat.
- In grote lijnen wel, uitzonderingen daargelaten. Belangrijk dat die ruimte er ook is.
- Samenwerking is een basisvoorwaarde.
- Ja, want dit gaat dus niet vanzelf. Als ze de indicatie hebben dan bied ik vaak aan om samen nog eens te kijken naar de

mogelijkheden voor de sociale basis. Alleen merk ik dat ze dan erg overgaan op het 1 op 1 begeleiden. Ik denk dat het goed is om te kijken wat de meerwaarde en motivatie is voor gespecialiseerde begeleiding om met de sociale basis samen te werken. Als het gaat om soort concurrentie financieel en over het voortbestaan van jouw organisatie dan is er wellicht weinig wil om het anders te gaan doen. Vanuit Sociale basis heb ik wel de motivatie om samen te werken, ook omdat wij niet per indicatie betaald krijgen.

- Wat hebben de inwoners nodig, niet: wat heeft de zorgverlener nodig.
- Het kennen van elkaar vergroot de mogelijkheden van de inwoner.
- Het is superbelangrijk dat de zorgverleners de sociale basis kennen. Meerdere malen ben ik in mijn werk tegengekomen dat er door zorgverleners zaken werden opgepakt die al lang in de sociale basis opgepakt konden worden. Een voorbeeld is de formulierenhulp van Humanitas. Dit is zonde van de tijd en kosten die de inzet van de zorgverlener met zich meebrengt. Bovendien wordt de eigen kracht van de hulpvrager in dit geval niet versterkt. Daarbij is het ook belangrijk dat er goed naar het netwerk van de hulpvrager gekeken wordt en dat deze waar nodig versterkt wordt.
- Dit is opleggen en niet vanuit samenwerkingsgedachte gedacht.
- Wel graag in overleg en graag ook vice versa: in het contract met Incluzio/sociaal domein partner ook opnemen hoe samengewerkt wordt met zorgverleners.
- Dan moet je wel zorgen dat de zorgverleners weten wat er aan sociale basis is.

► **Stelling: Zorgverleners zijn onderdeel van het totale netwerk om een inwoner heen en stemmen hun hulp en ondersteuning hierop af.**

TOELICHTINGEN BIJ DE STELLING:

- Niet te veel zorgverleners op dezelfde persoon.
- Dit doen zorgverleners momenteel nog te weinig.
- Het is van belang dat inwoners weten waar zij terecht kunnen maar uiteindelijk is een zorgverlener een passant en is het van belang dat de inwoner in zijn kracht wordt gezet. Samenwerking is van belang.
- Dat is een hele belangrijke basis voor een duurzame hulpverlening.
- Volgens mij gaat dat ver en het lijkt mij ook niet haalbaar.
- Goede samenwerking en 'de juiste hulp op de juiste plek'.
- Dat lijkt me meer dan logisch. De inwoner staat centraal, niet de zorgverlener.
- Ondersteuning van een zorgverlener moet een toevoeging zijn op dat wat er al is. En er moet voorkomen worden dat iets wat in de sociale basis opgepakt kan worden door de zorgverlener wordt overgenomen!

12

Aan het eind van de vragenlijst kregen netwerkpartners gelegenheid om een laatste opmerking of hartekreet achter te laten, of om nog een accent te leggen.

Resultaten Wat wilt u ons nog meegeven?

- Ik vond de informatieavond zeer geslaagd en verrassend hoeveel organisaties er waren. Je zou dat vaker moeten doen en dat per afzonderlijke plaats.
- Maak het laagdrempelig met wel de noodzakelijke uitdaging voort overheid en cliënt. Het slechtste is dat er geen uitzicht (toekomst) voor cliënten zijn.
- Durf te investeren in preventie, ook al loont het zichzelf niet direct. Kijk bij innovatie, of als je landelijk de boekhoudregels kunt aanpassen, dat je kosten die je maakt voor preventie kunt afschrijven over een periode van 40 jaar, net zoals je een investering in een gebouw over 40 jaar kan afschrijven. Dan ontstaat er ruimte in budget. Vermoedelijk moet dan wel eerst de fiscale regels aangepast worden in Nederland. Maar dat zal elke gemeente helpen. En verder denk ik graag mee over programma's gericht op waar mensen zelfvertrouwen kunnen opbouwen door middel van het organiseren van culturele activiteiten.
- Complimenten voor de start van hoe de gemeente de aansluiting zoekt bij de bewoners. Wij zijn er nog niet, het is belangrijk om dicht bij de bewoner staan, uniek behandelen en minder bureaucratie. Wat nodig is nodig om mensen in hun kracht te zetten. Bedankt voor jullie inzet, maakt ons werk prettiger.
- Heel erg fijn dat dit gedaan wordt en dat er input gevraagd wordt! Hopelijk kunnen jullie er iets mee.
- Ik vind het sowieso positief, dat Gemeente Rheden steeds meer haar inwoners betreft bij beleid. Ga zo door!

- Focus op kansen en mogelijkheden, eerder dan op problemen en controle.
- Probeer beleid eenvoudig te houden. Zorg dat het voor iedereen toegankelijk is door praktische handvaten te geven. Geef ze niet het gevoel dat ze nog meer moeten doen! Het is uw baan, maar wij doen dit vrijwillig (naast onze vaak fulltime-baan). En blijf groen en sociaal als gemeente.
- Als er vragen zijn naar aanleiding van mijn antwoorden hoor ik dat graag. Wil graag positieve bijdrage leveren aan dit geheel. En heb een prachtig boek als aanbeveling: <https://www.democratieinuitvoering.nl/beleidsbubbel>
- Blijf een sociale gemeente. Zeker in deze tijden. Als er geen geld is dan oplossingen zoeken in andere verbindingen.
- Betrek zoveel als mogelijk inwoners erbij. Niet alleen instanties.
- Een opdracht voor de gemeente: laat iedereen zich welkom voelen in en bij de gemeente Rheden. Investeer op draagkracht!
- Neem regie! Zoek afstemming met buurgemeenten. Zoek eenheid in ICT, in afspraken en in regelgeving.
- Maak een systeem waarin inspraak van bewoners geborgd wordt. Maak van de gemeente een klantgerichte organisatie en bewaak of dit ook gebeurt.
- Onze sportvereniging is goed op weg en kan en wil meer doen voor de twee dorpen. We merken dat Ellecom steeds meer doet maar dat De Steeg achterblijft. Daarnaast zouden we meer voor en met ouderen kunnen en willen doen.
- Ik vind het heel erg positief dat erop deze wijze aan de koers in het sociaal domein van de gemeente gewerkt wordt. Input van de mensen 'on the ground' zoals inwoners, zorgverle-

ners, sleutelfiguren is hierbij heel erg belangrijk. Ik vond de avond erg interessant maar had graag wel wat meer tijd aan de tafels gehad. Verder is deze vragenlijst een goede aanvulling op de avond maar ik kan mij voorstellen dat hij wel erg moeilijk en lang is voor een vrijwilliger van bijvoorbeeld de voetbalvereniging. Moeilijk, omdat het over specifieke zaken gaat waar niet iedereen kennis van of ervaring in heeft.

- Het lijkt me wenselijk dat het programma Samen Gezond Velp/Rozendaal 2030 geïntegreerd wordt in het koersdocument, waarbij de gezondheidsparagraaf van het koersdocument, volledig kan samenvallen met de ambities van project SGVR2030. Verder zou ik apart aandacht besteden aan de verantwoording om gezondheidsverschillen tussen wijken bestrijden met een wijkgerichte aanpak.

We kijken nog even terug

20 september zijn wij door Jan Latten meegenomen in de trends & ontwikkelingen in Nederland en specifiek in de gemeente Rheden.

Een korte weergave van de trends en ontwikkelingen van Jan Latten

- Steeds meer mensen hebben een turbulente levensloop, zowel in de privésfeer als in hun werkzame leven. Inwoners met een **minder bestaanszekere uitgangspositie** zijn vaak zzp'er of hebben een flexbaan. Zij hebben vaak relatief hoge vaste lasten ten opzichte van hun inkomen. De kans dat schulden opgebouwd worden is dan groter.
- We zien een groei aan **scheidingen en eenoudergezinnen** in de privésfeer. De kansongelijkheid tussen de verschillende bevolkingsgroepen neemt daardoor toe. De impact van scheidingen op gezinnen en kinderen is groot. Een heel groot deel van kinderen die hulp vanuit jeugdzorg hebben, komt voort uit scheidingen.
- Er zijn steeds meer inwoners die 'alleen achter de voordeur zijn' waardoor de kans op **eenzaamheid** toeneemt. Dat betekent ook dat er niet automatisch een mantelzorger aanwezig is om de eerste ondersteuning te verlenen als dat nodig is.
- Er worden minder kinderen geboren, waardoor **vrienden en burens steeds belangrijker worden**.
- Naast de groeiende kloof in het kader van bestaanszekerheid **groeit ook de gezondheidskloof** tussen inwoners met een hoge en lage SES (sociaaleconomische status). Mentale en fysieke problemen, zoals obesitas, nemen toe bij mensen van alle leeftijden. Tegelijkertijd zien we wel dat inwoners de eigen gezondheid als goed ervaren en dat het welbevinden van jongeren nog steeds hoog is.
- We zien dat de **verschillen in de wijken toenemen**. De veerkracht staat daar onder druk en daardoor ook de behoefte aan professionele ondersteuning.
- De **ondersteuning vanuit de Wmo en jeugdwet** ligt in Rheden hoger dan het landelijk gemiddelde en daardoor ook de uitgaven. Tegelijkertijd zien we dat het **personeelstekort in deze sectoren** toeneemt.

Adviezen van Jan Latten

Over de rol van gemeente geeft Jan Latten aan dat ze meer een coachende rol moeten gaan vervullen. Hierbij worden inwoners bijgestaan en geadviseerd bij hun (turbulente) levensloop, tegenslagen in het leven zullen er immers altijd zijn en horen erbij.

Enkele adviezen die hij ook gaf, waren:

- Zorg als gemeente dat vroegtijdig ondersteuning geboden kan worden bij (dreiging van) echtscheiding.
- Kijk of je met elkaar een verschuiving van focus van Ik naar solidariteit kan bewerkstelligen. We moeten het samen doen (inwoners, vrijwilligers, professionals en overheid) in de context van de wijk. Andere woonvormen kunnen daarbij een oplossing bieden.

Opbrengst Wereld cafés

Tijdens het tweede deel van de avond hebben we via een wereld café gesproken over de trends en ontwikkelingen en de opgaven voor de komende jaren. Hieruit hebben we de volgende 'rode draden' gehaald.

1. We kunnen uit de gesprekken concluderen dat de trends en ontwikkelingen worden herkend, maar dat ze wel erg negatief werden geframed. Gesproken werd over 'uitgaan van kansen en mogelijkheden die deze trends en ontwikkelingen bieden'. Want mensen zijn ook

flexibel en zoeken ook zelf naar nieuwe mogelijkheden. Houd als partners wel oog voor de inwoners in kwetsbare posities, want niet iedereen kan zich aanpassen aan alle trends en ontwikkelingen.

2. Ga en vooral blijf met elkaar in gesprek en zorg (continu) voor verbinding. Luister naar de inwoners en andere partijen, vraag wat ze kunnen betekenen voor zichzelf en elkaar en sluit daar (als gemeente) op aan. Maak gebruik van ideeën en energie in de samenleving. En durf daarbij ook vaste structuren los te laten, of regelruimte te organiseren. En doe dit in de gemeente, in de wijken en ook met individuele inwoners. Regel voldoende tijd en ruimte om het gesprek te kunnen voeren.
3. Organiseer met elkaar (inwoners, partijen en gemeente) laagdrempelige voorzieningen voor inwoners en dan met name de inwoners in kwetsbare posities. En faciliteer ook ontmoeting in bredere zin via activiteiten, sport, cultuur etc..
4. Wees proactief in het benaderen van inwoners om iets voor elkaar te doen en om inwoners in kwetsbare posities te bereiken (financieel, gezondheid, eenzaamheid).
5. Basisvaardigheden zijn een rode draad die bij alle thema's aan bod komt. Geletterdheid, mentaal, fysiek, sociaal, financieel, digitaal en online.
6. Investeer in de kracht/energie/ mogelijkheden en vaardigheden van de inwoners en wijken, in plaats van de gevolgen van problemen te compenseren met voorzieningen. Dit mag ook ongelijk (meer investeren in de inwoners in kwetsbare positie).
7. De volgende specifieke onderwerpen werden benoemd:
 - a. Passende woningen
 - b. Inzetten op ontwikkeling pedagogische vaardigheden van ouders
 - c. Mentale gezondheid
 - d. Inclusiviteit, iedereen mag meedoen
 - e. Heb ook oog voor bepaalde groepen:
 - i. Inwoners met beperking
 - ii. Inwoners met verschillende culturele achtergronden
 - iii. Maar met name in zijn algemeenheid inwoners in kwetsbare positie
8. De opgaven mogen concreter → waar werken we naar toe?

Naast deze lijnen zijn er veel ideeën voor de uitvoeringsagenda genoemd. Deze ideeën zijn voor ons een waardevolle start voor de uitvoeringsagenda waarmee we, na vaststelling van het Koersdocument door de gemeenteraad begin 2024, graag met elkaar aan de slag gaan.

Waarmee moeten we ook rekening houden?

Naast de trends en ontwikkelingen, en de uitdagingen waarover wij met elkaar spraken, zijn er ook financiële ontwikkelingen binnen de gemeente Rheden zelf. De gemeente Rheden komt net uit een periode van financieel herstel, terwijl de volgende **periode van financiële krapte alweer voor de deur staat voor nu en de komende jaren**. Daarnaast neemt de **schaarste op de arbeidsmarkt** ook toe.

Het koersdocument moet dan ook leiden tot keuzes over met welke opgaven we de komende jaren aan de slag gaan.

Waar zetten we samen de schouders onder? En waar zetten we onze schaarse middelen op in? Welke gemeente willen we zijn, maar vooral ook kunnen we zijn?